

Cena 1'50 din

Edinost

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 4 - Tel. 25-67 - Izhaja vsake sobote
Velja letno 36 din, polletno 18 din, četrtletno 9 din, za inozemstvo letno 50 din
Rokopisi se ne vračajo - Pošt. črk. rač. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
Oglaš po cniku

Vreme

od sobote do sobote

(Napoved od 3. septembra do 10. septembra)

Napoved od 3. do 10. sept.

V splošnem bo zavladalo hladnejše vreme. V južnem in severnem predelu Slovenije še tudi naslednji teden nezanesljivo vreme. Precej oblačno; možnost padavin.

Življenjska potreba slovenskega naroda

Sodelovanje med vasjo in mestom

Meščanstvo bo moralo spoznati prej ali slej, da mora pričeti med vasjo in mestom pravo in nepotvorjeno sodelovanje - Med vsemi stanovi slovenskega naroda mora zavladati sloga in skupnost



Nas mladi kralj slavi 6. t. m. svoj rojstni dan. Ob tej priliki se mudijo pri njem, ki ga je usoda določila, da nam čez tri leta zavlada in popelje v lepšo in svetlejšo bodočnost, naše misli in želje — saj dobro vemo, kako tesno je povezana naša pot s potjo našega kralja. Slovenski kmet in slovenski delavec, ki si služita svoj kruh z glavo ali z roko, si ničesar bolj ne želita, kakor da bi z njegovo vlado napočila nova doba blagostanja sreče in zadovoljstva.

O nestrpnosti in farizejstvu

Človek, ki zasleduje slovensko javno življenje, kakršno se odraža od raznih prireditelj in še posebno iz časopisja, ne more mimo dejstva, da je vsa ta tako zvana »javnost« prenapolnjena z neko nestrpnostjo, ki jemlje za merilo vsega gibanja na naši zemlji le svojo ozkosti, svoje vidike torej, o katerih ne bi mogli ravno prepreženo trditi, da so edino pravilni in edino zveljavni. Nestrpnost in fanatizem sta že sama na sebi bolesta pojava bolnih udov kakega naroda. Ker pa se je bolezen razširila na vse strani, je treba z nestrpnostjo računati že kot z nekim normalnim pojavom, o katerem z nekim normalnim pojavom, o katerem z ne bo treba izgubljati nadaljnjih besedi. Nestrpnost v danem slučaju se lahko stopnjuje do nejasnosti in zablod, tako rekoč s skreganjem z lastno pametjo. Boli nas, ko opazamo nekaj sličnega dan za danem pri nekaterih naših slovenskih skupinah, kojih nejasnost se je pritrjala skoraj že do tiste točke, ko ne znajo ločiti črne barve od rdeče, laži od resnice, desnice od leve. Posebno ločitev laži od resnice, je stvar, ki je posebno natančna pri kateri koli kritiki in kakršnem koli dejanju. Zato nam ne sme biti všečeno, ali se takšna mešanica sme razrasti v njivo in pokvariti še tisto dobro slovensko rast, ki bi se utegnila v plevu zadušiti. Farizejstvo ni še nikoli rodilo nobenega dobrega sadu in farizeji so bili že od nekdaj škodljivci vsake dobre stvari. Istovestne grehov in lastnih slabosti z veličino kakšne ideje je zadosti velik greh, zato je dolžnost slehernega poštenjaka — in poštenjakovi živi, hvala Bogu, na slovenski zemlji še dosti! — da spravi zablodelega brata k pameti, farizeja pa osramoti do keshja in poboljšanja — če se namreč frizej v svoji zakrknjenosti svetohlumbi in hinavskemu licemerstvu osramotiti da! Če pa bi kazalo, da tu ne bo mogoče uspeti, bo treba pa na vsak način take divje veje odžagati!

Nobeno vprašanje ni v naši sredini menda tako pereče kot je vprašanje zblizovanja med mestom in našo vasjo. Meščan in kmet sta si danes nekam tuja. Meščanstvo izgublja čedalje bolj tisto razumevanje za kmetkega človeka, ki ga je opaziti še zlasti pri onem delu razumnistva, ki je prišlo iz vasi preko univerz v življenje mest, toda prav kmalu se potrjuje še tiste rahle spominske sponi in tako se nadaljuje stalni proces odtujitve, ki je narodnemu občestvu v veliko škodo. To odtujitev je vsekakor pospeševalo naše partizanstvo. Kmeti človek ni mogel in hotel v kako stranko, ki je pretežna predstavljateljica meščanstva in podeželskega malomeščanstva, dočim se meščan ni mogel in hotel — tudi ne v redkih izjemah — uvrstiti v stranko, ki zagovarja pretežno kmetke interese. Velika ovira pri tem je bila vse doslej tudi svetovnoazorna opredelitev najširših ljudskih plasti. Toda vprašanje zblizovanja mesta in vasi trka na vrata in zahteva svojo rešitev z vsjo nujnostjo.

Kakor že omenjeno, so politične stranke v Sloveniji zelo udeležene pri odtujitvi med meščanskim in kmetkim prebivalstvom. Toda pravi razlogi tiče še globlje. Urbanski ali mestni človek je v svoji duševnosti skeptičen, poln dvomov, dosleden racionalist, ki veruje samo v to, kar je otipljivo in se more dokazati. Njegov odnos do religije je povprečno brezbrizhen. Tak je — zelo kratko orisan — mestni človek. Drugače je seveda s kmetkim, rustikalnim človekom. Rustikalni človek je v nasprotju z urbanskim človekom veren, iracionalistično nastrojen, njegova miselnost je kljub strastne-

mu objemu grude onstranska, tako da se v tej perspektivi vidi vsa globoka razlika v fundamentih obeh duševnosti.

Ko smo na ta način ugotovili bistvene razlike v duševnosti mestnega in kmetkega človeka, nam je laže iskati ono, kar bi utegnili zblizati oba dozdevno si nasprotujoča tečaja. Kdor pozna našega kmetkega človeka, ve, da zadostuje samo par prijaznih besed in že bo minila tista njegova opreznost, s katero se obdaja v občevanju z »gospodskimi ljudmi«. Kmetki človek je blster v razmišljanju, ki je pa namenjeno edino njemu ali ožjemu krogu iz lastnih vrst. Zelo redkokrat se bo kmetki človek spustil v kak razgovor z meščanskim človekom, če ga ne pozna. Zato pa je dolžnost našega meščana, da stori on prvi korak in se povsod, kjerkoli se le nudi prilika, približa kmetkemu človeku. Taka prilika je v vlakcu, na sprehodu, na sejmu itd. Meščan bi se moral že davno zavedati, da ne bi bilo njega in ne slovenske kulture, da nismo imeli zdravo kri našega kmetkega človeka. Ta zdrava kri je dovaljala vedno sveže sokove narodnemu telesu. Kmeta in kmetkega človeka — s tem mislimo na vse tiste, ki v potu svojega obraza pridelujejo naš vsakdanji kruh — bo treba drugače spoštovati, saj ne živimo več v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so se razni humoristični listi iz čisto prozornih namenov norčevali iz »neumnega kmeta«, in sicer v besedi in karikaturi. Toda nekaj od te propagande je le ostalo: meščanska miselnost, ki se je stalno odtujevala vasačanu.

Meščanski slovenski človek je pokli-

can, da vzpostavi zlasti v naši mladini spoštovanje in vrednotenje kmetkega dela, ki je tako polno bridkosti in obenem tudi najlepše romantike, ki je ne najdemo zlahka v katerem drugem poklicu. Slovenska žena iz mesta — načelno je nočemo imenovati damo — bo ob vsaki priliki našla novih vpogledov v življenje kmetke žene, če bo našla priliko za prijazen razgovor, ki bo koristil bržčas obema. Isto velja za meščana in prav tako bi se morala zlasti v počitnicah razgibati sistematična akcija za sprijateljevanje med mestno in kmetko mladino. Taka akcija bi bila mnogo bolj koristna kot pa lov za volivci, ki se jih pozneje nikdo več ne spominja do — drugih volitev. Zblizanje mesta z našo vasjo je danes vprašanje, preko katerega naša sedanja generacija ne more preiti na dnevni red ostalih vprašanj. —k.

Prošnja uprave

NA OGLED

pošiljamo občasno nekoliko zaporednih števk s pošto položnico (čekom), ki jih ni treba vračati.

KDOR ŽELI NAROČITI „EDINOST“, KI JO JE DOBIL NA OGLED.

naj izvoli nakazati naročnino takoj, da prispe sporočilo o nakazilu semkaj najkasneje 5 dni po prejemu prvih števk na ogled, in sicer vselej po možnosti obenem vsaj za 6 mesecev (18 dinarjev) ali najmanj za 3 mesece (9 dinarjev), pozneje pa redno po možnosti vnaprej. Za tekoče 1. leto — 11 mesecev, februar — december 1938 — znaša naročnina samo 33 din.

DOSEDANJE PREJEMNIKE LISTA.

ki ne bodo poravnali naročnine pravočasno, bomo morali črtati. Naročniki iz mariborskega pošnega okolja lahko plačujejo naročnino osebno upravi.

KDOR LIST VRNE.

ker ga ne more ali noče naročiti, naj se pri besedah »Ne sprejemem, nazaj!« svojerodno podpisuje, ker so nam doslej vračali neke izvode tudi brez vednosti naslovnika.

Napačno je mnenje, da je naš tednik nekakšen naslednik bivšega tednika »Neodvisnost«.

„EDINOST“ JE NOV IN SAMOSTALEN TEDNIK.

Razpošiljamo položnice poštnege čekovnega računa št. 11.787 »Mariborske tiskarne d. d. Maribor« s pripisom na srednjem delu (sporočilu) zgoraj: »Edinost«. Kdor položnico izgubi, lahko dobi pri vsaki pošti golico (blanket) položnice za 25 par, ki jo je treba samo ustrezno izpolniti. Ena položnica lahko služi obenem za več naročnikov, kolikor jih pač lahko pripišemo na srednjem delu položnice zadi zaradi izvidnosti.

VAŽNO JE:

lahko čitljivo ime in popoln naslov z navedbo pošte naročnika; potem pa: vsako spremembo naslova je treba takoj javiti z navedbo morebitne nove in prejšnje pošte.

PRIDOBIVAJTE NOVE NAROČNIKE! NE ZAVRŽITE NOBENE POLOŽNICE! TO JE NAŠA PROŠNJA.

Ki jo blagovollite upoštevati!

UPRAVA „EDINOSTI“,
Maribor, Kopališka ulica 6.

Spremembe v vladi

Dne 25. avgusta so podali na svoje ministrske položaje ostavko trije ministri, in sicer vojni minister general Ljubomir Mašić, trgovinski minister dr. Milan Vrbanić in minister za telesno vzgojo in narodno zdravje dr. Vekoslav Miletič. Ostavka je bila sprejeta. Za nove ministre so bili postavljeni: za vojnega ministra armadni general Milutin Nedić, za trgovskega ministra inž. Nikola Kabanin in za ministra za telesno vzgojo naroda dr. Mirko Buč.

Po zatrevanju vladnega časopisja ta osebna izprememba v vladi dr. Milana Stojadinovića ne predstavlja nobene izpremembe v načelih, ki jih zastopa sedanja vlada.

Častno občanstvo

Od časa do časa čitamo v časopisju, da so tega ali onega slovenskega velmoža v tej in oni občini izvolili za častnega občana. Častno članstvo občine je nekaj zares lepega in častnega, in komur občina, zastopana po občinskem odboru, izkaže takšno čast, je lahko vesel. Za častno občanstvo je treba imeti raznih zaslug za občino, narod ali državo. Občinarji gotovo prav dobro premislijo, preden izre-

čejo svojo izvolitev, a kdor je izvoljen, temu je čestitati. Vendar je treba biti pri tem previden.

Je pa s častnim občanstvom tudi križ. Vzemimo n. pr. bivšo Avstrijo. Nekatero občino so kar teknovali med seboj (značilno, da predvsem na Koroškem), katera bo sušnika prej izvolila za častnega člana. Danes? Naj se zadnji Avstrijec zalostne postave samo prikaže v »svojo« občino! Bi že videl, kako »častno« bi ga sprejeli! Na občestnem kamnu bi smel razmišljati sam v sebi pregovor: Sreča je opoteča!

Pri nas se je dogodilo pred leti nekaj sličnega. Občinski odbor v Mozirju je n. pr. svoje dni izvolil za častnega občana pravega »kmetkega« bana (— — — — —). Pod JNS in Jevtičem je bil tisti ban moč in dika naša. S spremembo režima se je spreminil v Mozirju »svobodno izvoljeni« občinski odbor — prišli so na krmilo novi ljudje iz »ljudstva« in prvo, kar se je dalo napraviti, so storili: kmetkemu banu so vzeli častno občanstvo, s čemer je postal zopet navaden državljani. Sreča je opoteča, in ljubi Bog nam daj pravo pamet!

Za eno kakor drugo je treba dosti duhovitosti. Kdor je poleg vsega še malo humorista, si še zbira zasluge. Kdor bo počaščen, mu Slovenec ne čestita, morebiti ti bo čez nekoliko let nerodno...

Povejte prijateljem „Edinosti“

da dobivajo list - začeni s številko 20. od 20. VIII. 1938. - samo tisti, ki so ga naročili in plačali, ali pa se pisмено obvezali, da bodo naročnino poravnali ob določenem roku! Medtem izšle številke se lahko dobijo, dokler je zaloga.

da dobivajo list - začeni s številko 20. od 20. VIII. 1938. - samo tisti, ki so ga naročili in plačali, ali pa se pisмено obvezali, da bodo naročnino poravnali ob določenem roku! Medtem izšle številke se lahko dobijo, dokler je zaloga.

Uprava.

7 dni

domačih vesti

* **Rojstno hišo blagopokojnega kralja Aleksandra Zednitelja** na Cetinju bodo v kratkem spremenili v muzej, v katerem bodo zlasti nameščeni različni predmeti, ki spominjajo na tragično preminulega kralja Jugoslavije.

* **Nj. Vel. kralj Peter II.** je pred nedavnim kumoval devetemu otroku siromašnega kmeta Ibra Salkića iz Jablanice v Bosni.

* **7000 delavcev** je začelo stavkati v borskih rudnikih. Naši čitatelji se še spominjajo, ko smo pisali, kako visoke dobičke si med seboj delijo borski delničarji. Delavstvu pa se pri njih godi tako, da je bilo prisiljeno stopiti v stavko, da si tako zaščiti svoje interese.

* **Razveseljivi obiski.** Pred nedavnim je minister za socialno politiko obiskal Split in nekaj dni nato tudi Zagreb. V Splitu je odobril 2 in pol milijona din kredita za delavska stanovanja, v Zagrebu pa milijon din za zidavo delavskih stanovanj, ter še druge kredite za bolnišnice in zdravstvene ustanove. Bog daj, da bi bila naposled tudi Slovenija deležna takih obiskov.

* **Prometno ministrstvo** ne bo več dajalo četrtinske vožnje. Prometno ministrstvo je spričo navala mnogih prošelj za odobritev četrtinske vožnje raznim organizacijam odredilo, da v bodoče ne bo več izdajalo četrtinske vožnje nego samo polovično. To odredbo naj si dobro zapomnijo posamezne organizacije, da ne bodo zaman vlagale prošelj in trošile denarja za takse.

* **Za enakopravnost nezakonitih otrok.** Kot smo že v našem listu napovedali, se je v teh dneh vršil v Beogradu dobro obiskan sestanek, ki so se ga udeležile večinoma nezakonske matere. Na sestanku so zahtevale, da se končno pravno uredi tudi njih položaj ter da se priznajo nezakonitim otrokom iste pravice, kot jih imajo zakonski otroci. Pozivale so zlasti naše pravnike, naj to nujno vprašanje čim prej uredijo, da nezakonske matere in nezakoniti otroci ne bodo več v bodoče izpostavljeni zasramovanju in zaničevanju.

* **Za naše konje** se je začela zanimati Turčija. V naši državi namerava v kratkem nakupiti več tisoč konj po zelo ugodni ceni. Konje, ki morajo biti stari od 4 do 7 let ter zdravi in lepo razviti, bo Turčija rabila za artiljerijo.

* **Šolski zdravniki,** ki so te dni zborovali v Beogradu, so v posebni resoluciji postavili zahtevo, da se prične posvečati podeželju več pozornosti v zdravstvenem pogledu ter da se razširi zdravstvena služba na vse podeželske šole. Ta sklep zdravnikov je toplo pozdraviti.

* **Na Brezjah** je imela preteklo nedeljo Zveza bojevnikov večje zborovanje, ki je bilo združeno z odkritjem spominske plošče bivšemu vojnemu kuratu Franu Bonaču. Ob tej priliki so posamezni govorilci spet naglašali, kakšno zlo je vojna ter da je treba to zlo za vsako ceno preprečiti.

* **Čudno politično maščevanje.** Nekemu vinogradniku v Šibeniku so v noči politični nasprotniki posekali v vinogradu 500 trsov in ga tako oškodovali za okoli 30.000 din. Kam nas bo privedla taka politika?

* **Slovenci brivci** so preteklo nedeljo zborovali v Celju ter v spomenici postavili več zahtev, med drugim da naj se sedanja 3 letna pomočniška doba podaljša na 8 let, oblast pa naj za dobo 5 let ne izda nobenega obrnega dovoljenja, ker je po njih mnenju v Sloveniji že sedaj preveč brivcev in frizerjev.

* **Invalidi** so na svojem kongresu v Beogradu zahtevali, da naj se jim vrnejo ukinjene pravice. Odstotek nesposobnosti, ki upravičuje do invalidnine, naj se spet postavi z 20%; višina davka naj ne bo merodajna za invalidnino; ustanovi naj se samostojen invalidniški fond, čimprej pa naj se izda nov invalidski zakon, ki naj pravično zaščiti uboge invalide in vojne sirote.

* **V Zagrebu** je bil odprt jesenski zagrebški velesejem, ki stavi letos svojo tridesetletnico obstoja.

* **Kar smo izvozili dostaj letošnje pšenice,** je šla vsa v Nemčijo. Nemčija namreč zelo rabi kruh, zakaj kruh je več ko pa kanoni in puške.

* **Železniško progo Bileća—Nikšić** bodo te dni svečano otvorili. Otvoritvi bodo osebno prisostvovali tudi predsednik sedanje vlade dr. Milan Stojadinović, prometni minister dr. Spaho, mnogi narodni poslanci in senatorji člani JRZ. Prav je tako: narod naj na licu mesta vidi svoje zastežne in vodilne odličnike.

Delo slovenskega učiteljskega pokreta

Poglobitev v narodovo življenje

Življenje slovenskega naroda smo dolga leta in desetletja motrili z nekega idoličnega stališča, s katerega smo vsi vprek gledali drug drugega v najlepših barvah in v najčudovitejši luči. Bili smo romantično nastrojeni in brez pridržkov lahko priznamo, da v globino nismo pomislili nikoli, čeprav je življenje upilo v istih ali sličnih gospodarskih ali kulturnih in socialnih okoliščinah kakor danes. Opajali smo se z donečimi napevi lepe naše domovine, verujoč tej lepoti in ne vedoč, da je lepota, kakršno vidi in gleda romantično nastrojeno oko, le odeja, pod katero se dogaja proces rojstev in umiranj in kar je vmes, gomozenje za koščkom kruha, skratka tvorno življenje.

Globine te tvornosti nismo poznali, in le redki v našem narodu so bili, ki so se jeli približevati socialnim problemom našega naroda, raziskujoč gospodarske vzroke, bitne za naš začetek in konec. V meščanskem okolju vzgojeni slovenski uradniški stanovi dolgo časa niso doumeli — razen redkih izjem — potreb nove dobe, sploh kakšnih potreb! — Mladina — kar vemo, več ali manj pijančevala in krolala, sredina in starina pa kvartopirila, tarokirala in pila na zdravje mladega naroda, ki je rasel tamle zunaj sam samcat — divjica, kakor drevo v gozdu.

Redki inteligenti v podeželju so, vemi svoji meščanski vzgoji in izobrazbi, posvečali glavne ure svojega življenja — razen izjem seveda! — kakor njih mestni tovariši — kvartanju in krolanju, v kolikor niso skušali naroda »dvigati« na meščanski način z veseljami, kjer je osobito mladina pridno pijančevala, a tu pa — tudi z diletantskimi predstavami. V globino je zanihal le malokdo — bela vrana! — in je ostal ob množici inteligentov in problemov osamljen kakor drevo sredi travnika.

V to »idilo«, ali kakor bi imenovali to »stanje« naroda, iz katerega je dihal »domačnost« in »veselje« širokih in najširših slojev, se je zamislil mlajši rod izpraševaje se, ali je mogoče, da bo šele treba orati ledino, ko naše njive niso bile prav nikjer in nikoder izorane. Volji in idealizmu našega mladega in mlajšega rodu treba priznati, da bomo krenili v tem oziru na druga pota. Tu nam pade pogled posebno na tkz. »učiteljski pokret«, ki je začel živahno delovati.

Široki slovenski javnosti je manj znano gibanje, ki so ga pričeli v zadnjih letih mladi slovenski učitelji in učiteljice, za devši si v svojem življenjskem programu težko, toda lepo nalogo, proučiti z vseh strani slovensko vas, raziskati do najtanjših podrobnosti gospodarske, socialne in kulturne osnove slovenske kmetijske (in delavske) družine ter prikazati statistično in znanstveno vzroke napredkom kakor nazadovanjem slovenske narodne, tvorne, materialne in duševne moči. Ta široko zasnovani načrt je preprekel vso našo domovino z mogočnim gibanjem, v katerem zanosno delujejo vse mlade tvorne slovenske učiteljske sile in sodelujejo z veli-

kim požrtvovanjem tudi učitelji in učiteljice starejše generacije, spoznavši potrebo tega dela za razumevanje duhovnih osnov podeželja ter uporabivši njega izsledke posredno tudi pri šolskem delu. To mogočno gibanje deluje ravno pod imenom »Učiteljski pokret«.

Učiteljski pokret je podzavestno — brez dvoma izraz tiste nejevolje, ki je v poslednjih časih zgrabila vso slovensko mladino, gledajočo tisto čudno slovensko lastnost starejših generacij slovenske inteligence, katero je tako neizprosno bičal že Ivan Cankar, romar in prerok Doline šentflorjanske, pod imenom »dela za narodov blagor«. Delo za narodov »blagor« se je v naši zgodovini sukal vedno okoli korit in osebnih ambicij posameznih »voditeljev« naroda, ki so se čutili poklicane za »voditelje« kot z že vrojenim roditeljskim žigom na čelu. Vsa ta komedija za narodov blagor se je vršila in nešteto krat izvršila za narodovo kožo in, kar je žalostno, omeniti pa moramo, je ta slovenska inteligenca pretekla in nopolpretekla dobe tem »borcem« za »narodov blagor« pri borbi za korita in blagor — veda »voditeljev« pridno sodelovala in »voditeljem« pomagala do potrebnih položajev, s katerih so delili nato milosti i narodu i najvežem, pričakujočim pač vsečesa drugega.

Slovenska mladina torej takega delovanja ne more nikomur več priznati in videti bomo sami, kako bo vse take abnormalnosti na našem narodnem telesu odpihal čas. Zato mora človeka neizmerno veseliti, da se je s tako široko gesto vzdramilo slovensko učiteljstvo in da njega — mladina, naša, slovenska mladina, razume čas, v katerem živimo in v katerem je treba vse zmognosti in vso aktivnost, prekipujočo v krvi mladih sil, dati v službo narodu, kmetu, delavcu, meščanu — narodu, iz katerega smo izšli in v katerega spadamo kot poedinci in celota.

Boljšo bodočnost naroda pričakujemo le v takih naporih in delu mravlje, ki ji breme stokrat zdrži z brda, a ga stoprič vendarle pomakne čez oviro. Slovenski učitelj bo imel v tem delu pri naporih in delu, a tudi pri uspehih, svoj levji del.

Ivan Cankar, bičar slovenskega hlapčevskega meščanstva, je zidal svojo vero ravno na slovenskega učitelja. Beseda »hlapci«, ki jo po nemarnem in krivici naše meščanstvo, ki Cankarja slabo pozna, tako rado naprtnje učiteljstvu, zadeva hlapčevstvo vsega slovenskega meščanstva. Besede odrešenja slovenskega naroda je položil Cankar v besede slovenskega učitelja in učiteljice Jerman ali idealist Martin Kačur sta glasnika boljših časov, ki jih je naš prerok v svoji daljnovidnosti napovedal.

Veslimo se torej dela, ki ga je v pravi blagor naroda započelo slovensko učiteljstvo, veslimo se pa posebno še učiteljske mladine in polni tega veselja in upov verujemo v najlepšo slovensko pomlad!

A.

Pokvarjena gospoda

Odkod je in kaj pomeni ta beseda

Stokrat in tisočkrat smo jo že slišali in čitali. Tudi v »Edinosti« smo jo kakšenkrat zasledili. So ljudje, ki jih beseda »pokvarjena gospoda« pošteno razdraži, kot da bi se njih tikało. Dobro narodu, ki ima čim manj takih ljudi in čim manj pokvarjene gospode.

Ta beseda je prišla k nam čez Sotlo in Kolpo, od bratov Hrvatov, ki jim rabi že desetletja za označbo ljudi, ki hočejo po vsej sili povsod prvakovati, a so se pod

tujimi vplivi preveč pogospodili in svojem narodu že davno odtujili, da so mu res bolj na kvar nego na korist. Zato jih zavedni hrvatski narod odločno odklanja. Kako daleč smo od tega pri nas, to stran Sotle in Kolpe, naj vsakdo sam sodi!

Tokrat nas najbolj zanima, od koga je in kaj pomeni beseda »pokvarjena gospoda«. Poljudno razlago o tem smo čitali v lanskem »Seljačkem Domu«. Napisal jo

* **V Banji Luki** so te dni obesili zloglasna bosanska razbojnika Sovilja in Tomića. Lani sta ta dva hajduka dobesedno poklala celo družino. Letos pa sta prejela zasluženo kazen.

* **Trdoživ možakar.** V nekega muslimana Rifeta je med nevihto dvakrat zapored udarila strela ter ga obakrat pošteno oplazila. Možakar pa je ostal živ in zdrav.

* **Slovenske gorice** je pretekli teden spet parkrat obiskala huda ura. Precej debela toča je napravila po lepo obetajočih vinogradih precej škode.

* **Na Cvenu pri Ljutomeru** bodo v nedeljo, 4. t. m. prijubljene konjske dirke. Obiščite jih; železniške zveze so zelo ugodne. Dan pred dirkami pa bo premovanje konj, ki se ga bo udeležilo 120 konj ameriške pasme.

* **V Ljutomeru** je bil preteklo nedeljo

narodni tabor, ki se ga je po poročilu ljubljanskega »Slovenca« udeležilo okoli 10.000 ljudi. Po govornikih je bilo spoznati, da je bil tabor samo za »en političen tabor« in za to nikakor ni predstavljal verodostojne proslave 70 letnice nekdanjega slovitega ljutomerskega tabora, na katerem so vsi Slovenci složno in skupno nastopili za svoj program. Potem pa še pravijo, da Slovenci politično napredujemo?

* **Važno za zunanje posetnike jesenskega ljubljanskega velesejma.** Če si pri postajni blagajni nabavite za ceno 2 din rumeno železniško izkaznico ter celo vozno karto do Ljubljane in potem pri prihodu na velesejem daste rumeno železniško izkaznico potrditi, se z isto vozno karto lahko zastoj vrnete domov. Ta vozna olajšava je v veljavi za potovanje v Ljubljano od 27. avgusta do 12. sep-

te Nikola Fadljević iz Zagreba po spominu, odnosno osebnem razgovoru z dr. Antejem Radićem leta 1908.

Znano je, da sta se brata Ante in Stjepan Radić narodila v selu Trebarjevu pri Sisku. Njuna mati, rojena Posilović, je bila iz sosedne vasi Dubrovčaka. Čitali in pisati ni znala. Bila je torej nepismena. Ta izredno razborita kmetica je prva izgovorila besede »hrvatska pokvarjena gospoda«. To je bilo namreč tedaj, ko je njen starejši sin Ante (1868—1919) odhajal v mestno šolo, v I. razred gimnazije. Rekla mu je: »Sinko! Vem, da se boš dobro učil in postaneš gospod, ali jaz se te tvoje gosposke šole bojim!« — »Pa zakaj, mama?« je vprašal mali Ante. Mati odvrne: »Ti ne veš, dete moje, kaj so gosposke šole! Kar one pokvarijo, tega nihče več ne popravi!« Sinček radovedno vpraša: »Pa kako to mislite, mama?« — A ona veli: »Tako! Naučil se boš po tuje čitati in pisati, po tuje govoriti in misliti, pa po tuje tudi delati! Baš tako, kakor po tuje misli in dela mnogo naša hrvatska pokvarjena gospoda: vse ji je prostaske, kar koli je naše hrvatsko in kmečko! Bojim se tudi za tebe, da se boš po svršetku šole sramoval mene in očeta in rodbine in naše vasi!« — Mali Ante pa odgovori: »Mama, tega nikdar ne bom pozabil niti se ne bom nikoli sramoval, kakor ste rekli!«

Ante je — pripoveduje Nikola Fadljević iz Zagreba — to obečanje svoji materi držal. Pa koliko je takih od njegovih šolanih drugih in prijateljev?

Piscu spominov na ta pomenek z dr. Antejem Radićem leta 1908. je bilo kmalu jasno, kaj pomenijo tiste materine besede: »gospodski šola« in »hrvatska pokvarjena gospoda«. Radić ga je namreč opozoril zlasti na tisto brezkončno bobnanje tujih jezikov, najbolj in najprej mrtve latinščine v naših gimnazijah, preden se je deca dobro naučila svojega živega materinega jezika. Pa na tisto brezskrajno bobnanje rimske in grške povesti, preden je deca tudi samo nekaj slišala iz zgodovine svojega lastnega naroda in domovine. Itd.

Tako pred 30 leti. In vprav dr. Ante Radić je bil tisti, ki je že pred desetletji zahteval pametno preosnovo srednjega šolstva in to potrebo podrobno razložil v svojem načelnem načrtu, kakšna bodi šola in vse drugo v javni upravi. Kakor on, tudi mnogi njegovi mlajši somišljeniki niso uspeli s takimi prizadevanji. In sam Bog vedi, kako dolgo še ne bodo uspeli! Pa bi bilo dobro, ko bi bolj upoštevali modre misli nepismene kmečke matere bratov Radićev o gosposkih šolah pred približno 60 leti.

Ko Ante Radić, se i njegov 3 leta mlajši brat Stjepan (1871—1928) ni nikoli izneveril ali tudi le malo odtujil svojemu kmečkemu ljudstvu. Take svetle izjeme so bolj redke tudi pri nas.

Imamo povsod več vrst pokvarjene gospode. Tudi take, ki ni bogve kako šolana. O tem pa se pomenimo drugič.

Počkov.

Obvestilo

* **S prihodnjo številko »Edinosti« prevzame uredništvo moj novinarski sodrug Jaroslav Dolar. Te izpremembe v uredništvu naj nihče napak ne tolmači. »Edinost« bo tudi poslej ostala pobornica resnice in poštenosti, se zavzemala ob vsaki priliki za skupnost in slogo slovenskega naroda ter bo skušala biti v največji meri in danih okoliščinah tolmač življenjskih interesov našega ljudstva.**

Ob tej priliki sem dolžan, da se najtoplejše zahvalim vsem sodrušnikom in sodelavcem za njih pomoč in nasvete ter jih obenem naprošam, da prožijo sodelovanje in podporo v prav taki meri tudi novemu uredniku.

Dipl. sc. pol. FRANCE GERŽELJ
novinar.

tembra, za povratek pa od 1. do 17. septembra.

* **Stanovanjska kultura** je merilo splošne kulture. To velja posebno za današnje razmere. Pri nas je stanovanjska kultura na precej visoki stopnji, to pa ne samo po zaslugi modernega stavbarstva in sodobnega načina življenja, ampak tudi visoko razvite pohištvene obrti in industrije. Sloves naše pohištvene obrti sega daleč čez slovenske meje in z izdelki naših mizarjev so vsi odjemalci zadovoljni. Da se je razširil glas o našem pohištvu tako daleč, je predvsem zaslug Ljubljanskega velesejma, ki že skoro 20 let z dragoceno smotno propagando pospešuje to panogo naše domače obrtne in industrijske delavnosti. Krasne moderne izdelke, luksuzne in preproste, bo pokazala pohištvena panoga na jesenskem velesejmu od 1. do 12. septembra.

Tedensko zrcalo

Večna borba za svobodo

»Odkar je svoboda postala politična pravica, in se je prva roka iz množice stegnila po njej, je človeški sen o svobodi mučen in krvav, skriva se po mišjih luknjah zdaj pred bodalom, zdaj pred tiaro.

Redke so minute v zgodovini, ko je bilo človeštvo deležno širše ali tesnejše svobode, ponavadi jo je vohalo v mlakužah krvi. Kdo hrepeni po svobodi? Človeške množice, narodi, zatirane ljudske plasti? Dokler ni zavest človeškega dostojanstva v njih prebujena, se tudi hrepenenje po svobodi ne zgane, topo trpi in molči. Zato je tem bolj grenka, včasih do smešnosti obupna težnja vseh onih poedincev po svobodi, ki nosijo v svojem srcu ljudske bolesti in zavest sreče. Z zaničevanjem življenja se bore, ne za osebnost blaginjo, le za svobodo zagledane in občutene resnice. Tudi iz ječe bi govorili, če bi jim bila beseda pripuščena. Ker je svoboda besede tesno zvezana tudi s sodbo, zatira družba svobodo misli in besede, odkar človek vlada nad človekom.

Ni važno vprašanje, ali izvira hrepenenje po svobodi iz strahu pred smrtjo, ali utesjenosti v družbi, iz človeške usode se poraja in človeku je namenjeno, kakor je iskreno in pripravljen na poslednjo žrtve. Vladajočim je svoboda vedno relativen pojem, zato se vnema borba na nož.

(Juš Kozak v »Ljubljanskem zvonu«).

Klic po nesebični mladini

V mariborskem »Večerniku« beremo v razpravi o smernicah za vzgojo mladine naslednje:

»Gmota in moralno pa bo mogla svojo državo dvigniti ter svoj narod obnoviti samo ona mladina, ki bo prežeta z zavestjo, da se mora podrediti koristim celote, prezirajoč lastno udobje, pa tudi blagostanje, in ki je polna sile in požrtvovalnosti za svojo državo in za svoj narod.

Ta klic bi moral prevzeti vse vrste slovenske mladine, šele potem se je ljudstvu nadejati, da bodo stopili v našo javno življenje ljudje, ki jih pri njih delu ne bo vodilo načelo lastnega dobička in profitarstva, nego bodo nesebično ter požrtvovalno delali za narod in njegov napredek.

Kdaj bodo volitve?

Na narodnem taboru v Ljutomeru je imel govor tudi notranji minister dr. Korošec ter je v vprašanju volitev povedal med drugim naslednje:

»Bolj kakor za vladno spremembo se politični svet sedaj zanima za nove volitve. Kdaj bodo nove volitve? Tako nas sprašuje na vsak korak. Odkrito in jasno povem: Vlada o tem še ni sklepala, nimamo še nobenega končnega sklepa. Zato so pa vse govorice o kakem trdnem postavljenem datumu brez vsake podlage. Kljub temu pa je čas, da že sedaj začnemo z delom za dober izid prihodnjih volitev. Mi se prihodnjih volitev ne bojimo, ampak že sedaj lahko postavimo prognozo za izid prihodnjih volitev. V vsej državi bo ponovno zmaga JRZ, na Hrvaškem bo tokrat še močna bivša HSS, vse druge stranke in pa stranke ostanejo, kakor se Srb izraža: »politična boranija«, droben fižolček, katerega bo mo drugi pozobali. Kdaj torej bodo nove volitve? Da volitve še ne bodo jutri, za to naj vam bo dokaz dejstvo, da vlada tudi še ni prinesla odločbe o volilnem zakonu, po katerem naj se prihodnje volje. Res je, da je vlada obljubila nov volilni zakon, a se ni vezala na noben termin. Zaradi tega bo morala vlada v prihodnji dobi odločiti tudi o tem, ali že sedaj predloži senatu in narodni skupščini nov volilni zakon, ali pa svojo dano obljubo prenese na novi parlament.

Mail ljudje in veliki dogodki

Mariborski »Večernik« razpravlja v svojem uvodniku od 30. p. m. o slovenskih zgodovinskih narodnih taborih ter ugotavlja, da so bili svojčas Slovenci na teh taborih složni ter se niso tako nesrečno ločevali po nazorih, kot je to danes so navadi. Toda od takrat pa do danes so se razmere bistveno spremenile:

»Ob velikih dogodkih smo sedaj mail ljudje. Vse telesne in duševne moči naše inteligence brez razlike politične pripadnosti in svetovnega naziranja bi morale biti posvečene veliki narodni misli in konsolidaciji notranje-političnih razmer v naši državi. V resnici pa se vse te velike sile izgubljajo v malenkostnih strankarskih in osebnih sporih, služočih samo in izključno le enem edinemu namenu: naši politični nemoči, splošnemu obubožanju in končnemu političnemu in narodnemu propadu.

Kako je z demokracijo?

Ali na svetu res vlada demokracija? Potrebna je ne le politična, ampak zlasti gospodarska in socialna demokracija

Menda ni nobena tujka tako udomačena celo v najbolj zakotnih selih kot »demokracija«. Kljub temu pa je njen pojem pretežni večini tako moten kot noben drugi, dasi živi osemdeset odstotkov kulturnih zemljanov pod njenim dojmom in jim je geslo demokracija nekaj evangelij.

Demokracija — naš up, naša rešitev! Kje in odkod je ta čarovnica in je li resnica ali prevara v nas ali izven nas? Res ni prav, da se ta klic razlega še dalje med množice z napačno ali vsaj zelo nejasno pojmovno vsebino. Če smo iskreni, moramo priznati, da je ta pojem jasen mogoče vsakemu dvajsetemu. Niti oni, ki se s to besedo oblikujejo pri vsaki drugi besedi, ne poznajo njenega resničnega pomena. Sicer se ne smemo čuditi tej resnici, ker se nismo z demokracijo še nikoli resno ukvarjali in je razstavili na njene tako mnoge sestavne dele, ki ji dajejo tako obsežno in globoko vsebino.

Mnogim je demokracija že sama preračunana prijaznost od zgoraj navzdol ali izjemno dovoljen vstop v boljše zaključeno družbo, kjer jih ta ali oni celo potreplje po ramli, češ: Ta je možka. Še več jih je, ki sanjajo demokracije sanje o krajevni in časovni popolnosti, o sreči in blagostanju, drugim je demokracija popolna svoboda, pravica itd. Tako se razteza ta pojem na vse mogoče strani.

A mi moramo čim bolj doumeti njen pomen, njeno vsebino, da izvemo, če, kje, kdaj in kako je demokracija, izvedljiva, kdaj in kje resnica in kdaj in kje demagoška laž in fraza.

Ta starina izhaja iz stare grške zgodovine (kulture), ko je ljudstvo (demos) zahtevalo uvaževanje in uveljavljanje svojih (ljudskih) pravic ter zaščite svojih interesov, kratko demokracijo ali vlado v narodni in državni zajednici združenega ljudstva.

Ali imamo danes take vlade? Saj vendar imamo svoje zastopnike (poslance), ki si jim sami volimo in pošljemo, na veliko sejo (narodno skupščino), da ščitijo naše pravice v obliki naših potreb in zahtev? Kaj majate z glavo, češ, da ni tako? Je li tukaj vmes kaka tehtna zavora? Vse kaže, da se ne varate. Zavora je, in še kakšna, da moremo glasno izpovedati: To ni demokracija!

Čudna reč! In vendar demokraciji zankoni, ki nam omogočajo vse mogoče državljanske pravice, imamo — pravijo — svobodo, da se lahko gospodarsko in drugače izživljamo itd., pa da ni demokracije? Je ni!

Povej, vprašaj, dokaži, pros, toži, če pa je vse bob v steno! Gospodari — saj veš, kako! Razlago na to nam prožijo vsakdanje skušnje, praktično življenje, ki razločno govori z vsakega vogala in izpod vsakega našega krova, da ima sicer siromak pravico do pravic, a jih ne doseže. Siromaka pa danes ne merimo niti njegovi duševni stopnji, ampak le po njegovem materialnem pomanjkanju. Kdor ima tako ali drugačno premoženje, je gošpod, ki nekaj zaleže, pa če je doma iz Milčinskih Butal. — In zdaj preštejmo vse velike in siromake z naše zemlje in jih oddelimo, kot zahteva red — na dve skupini! Spet boste zmajali glave: To ni demokracija! Menda tudi razumete, zakaj ne more biti to demokracija, oziroma zakaj bi demokraciji v boki!

Do tukaj moremo torej razumeti demokracijo tako, da bi bil prvi korak vanjo pred vsem gospodarskega značaja! Njena pot vodi skozi zdrave, urejene gospodarske razmere, ki jim sledijo prav tako zdrave in urejene pravične socialne prilike. To pa je mogoče, če se vsako produktivno delo nagradi tako, da nima eden preveč, drugi premalo. V takih prilikah so si dolžnosti in pravice v pravičnem razmerju tako, da govorimo o socialni pravičnosti. Resnična demokracija ne trpi teh krivic! Pomnite, da v demokracijo urejeni družbi vodi in ureja skupno življenje zavest dolžnosti in pravice, ki druga drugo vključujeta!

Pravkar pa je v tem pogledu obratno. Enim so naložene v preveliki meri dolžnosti (bremen, dajatve) — to so delovne množice, — drugim pa pravice (ugodje) in to pred vsem v obliki materialnih sredstev ali v gospodarskem življenju. Ti dobro vedo, da je prav to temeljni kamen ostalim pravicam. Zato je gospodarsko močni vedno čolnar na smetanosti gladnih.

Smemo torej spet podčrtati: Ni še demokracije!

ji.

Škodljiva politična vloga

Ali je res potrebno, da smo Slovenci vedno »jeziček na politični tehtnici«? - Hrvati nas dolžijo političnega »izdajstva« - S pametno politiko omogočimo Hrvatom pot v Beograd

Borba za oblast v ozkih mejah Slovenije je bila po ugotovitvi ljubljanske »Slovenije« našim političnim skupinam vedno najvažnejša zadeva: boj proti nasprotni skupini, borba za udeležbo na oblasti, da so s tem priborile vsaj malo trenutne koristi in si s tem obdržale pripadnike. Nobena pa ni postavila radikalnega slovenskega programa, ker bi morala ostati doma. Kratkovidna slovenska politika se tega boji, da bi morda zaradi tega, ker ni na oblasti, izgubila nekaj pripadnikov. Ne računa namreč niti za deset let naprej, ampak kvečjemu do prihodnjih volitev.

Ugotovitev citiranega lista je lapidarna in ne pove vsega, kar bi bilo treba povedati našemu človeku v teh dneh. Resnica je, da smo Slovenci — odkar obstoja Jugoslavija — permanentno v vladi, dočim so Hrvati — če izvzamemo en sam slučaj Radičevskega sodelovanja v Beogradu — skoro celih dvajset let v opoziciji. Slovenci si stalno sugeriramo, da brez sodelovanja v vladi ne bi mogli živeti, dočim si Hrvati utvarajo, da bodo s časovno neomejeno opozicijo dosegli svoje zahteve. Zdi se, da sta stališči, v kateri sta se zagrizla Slovenec in Hrvat povsem napačni. Slovenecem ne bi škodilo v naši neizgrajeni demokraciji malo razmišljanja

Samozavest

Pred nedavnim je začel izhajati v Ljubljani nov tednik z naslovom »Tabor«, ki se zavzema za demokracijo in sodelovanje najširših plasti naroda v politiki in gospodarstvu. V svoji 5. številki je objavil zelo samozavesten poziv, kjer pravi med drugim:

»Kdor hoče pošten demokracijski slovenski tednik, ta bo kupil in naročil »Tabor«, kdor pa rabi časopisni papir, bo naročil »Domovino«, »Domoljuba« in druge podobne liste, kjer bo dobil za 1 do 2 dinarja 8, 16 ali celo 24 strani ničvrednega papirja.

v stavu opozicije, dočim bi Hrvati že morali uvideti, da po tej poti ne pridejo naprej niti za milimeter. Vse zlo naše notranje razdrapanosti pa prihaja od tega, ker nas Hrvati dolžijo permanentnega »izdajstva« v obliki neprestane udeležbe na oblasti. Slovenci smo v rajni Avstriji dosegli marsikatero koncesijo z ostro opozicijo. Taka opozicija bi bila morda umestna tudi danes, in sicer iz načelnih razlogov. Taka opozicija bi se načelno protivila gotovim upravnim metodam in budjetni praksi. Poimovanje, da je že »protidraven«, kdor je v opoziciji, mora enkrat za vselej izginiti. Nikdo ne more biti proti svoji narodni državi, ker bi zadel s tem svoj lastni interes. Dinamika demokracije pa ne pozna samo vladavinske mentalnosti, nego tudi opozicijsko. Slovenci smo ... izgubili že vsak čut za pošteno, konstruktivno kritiko. Mislim, da smo ravno Slovenci poklicani za tako pametno kritiko. Morda bi se našel izhod iz današnjega položaja, če bi Slovenci in Hrvati ob priliki zamenjali svoje vloge. Jugoslavija potrebuje sodelovanje Hrvatov zlasti v sedanjih časih ...

Vstop Hrvatov v aktivno državno politiko je v marsičem odvisen od nas Slovencev. Mi hočemo biti za vsako ceno med tistimi, ki drže državno krnilo v svojih rokah. To načelo je napačno. Mi Slovenci bi morali s pametno politiko omogočiti bratom Hrvatom pot v Beograd, ker bi to silno ojačilo državo. Tako pa smo iz vidika naših obeh političnih garnitur postali že tako malenkostni, da se veselo udajamo v svojo vlogo ničbežnega vladnega privjeska. Demokracija ne pozna ne stalne guvernementalnosti in tudi ne večne opozicije. Demokracija je hčerka dinamike, ki bi jo morali v Jugoslaviji postaviti na mesto sedanje statike.

—2—

7 dni po svetu

□ Briand-Kollegov pakt je še vedno v veljavi. Na to okoliščino je ameriški zunanji minister Cordell Hull opozoril vse države-podpisnice, ki so se na osnovi tega pakta odrekle vojni kot sredstvu za doseg političnih ciljev.

□ Madžarski državni upravitelj Horthy se je te dni po večdnevem bivanju v Nemčiji preko Linza in Dunaja vrnil na Madžarsko.

□ Pogajanja med praško vlado in suetskimi Nemci so stopila ta teden v zaključno stanje. Češkoslovaška vlada je izdelala nove predloge, ki jih je odnesel že prej Runcimanov sodelavec Ashton-Gwatkin v London. Sedaj še samo pričakujejo odgovor suetskikh Nemcev, ki so načelno baje za nadaljevanje pogajanj.

□ Angleški finančni minister Simon je imel preteklo soboto v Lenarku na Škotskem govor, v katerem je podčrtal svojo časno Chamberlainovo izjavo z dne 24. marca t. l. Izjava Simona se je nanašala na Češkoslovaško. V smislu te izjave bi v danem slučaju Anglija nastopila proti napadalcu.

□ Japonci so razvili novo ofenzivo, katere glavni cilj je Hankau, druga prestolnica Kitajske.

□ V Albaniji so pravkar praznovali desetletnico proklamacije za kraljevino. Svečanosti so se začele 29. avgusta in so trajale do 1. septembra. 31. avgusta je kraljica Zeraldina odkrila spomenik svobode v Tirani.

□ Nemški vodja in kancelar Hitler je po končanem obisku madžarskega državnega upravitelja Horthyja pregledal vojaške garnizije in utrde ob Renu.

□ Štiri švicarska letala, ki so se udeležila tekmovalnega poleta iz Dubendorfa v Bellinzono, so se v megli zaletela ter treščila v neko steno. Šest pilotov oziroma opazovalcev je bilo pri priči mrtvih, štirje so pa dobili tako težke poškodbe, da so naknadno umrli.

□ Nürnberškega kongresa Hitlerjeve narodno-socialistične stranke se bo udeležilo 250 inozemskih novinarjev iz Italije, Anglije, Francije, Amerike, Poljske in Nizozemske.

□ Češkoslovaški državni proračun so zvišali za milijardo in pol kron. Ves ta denar potrebujejo za državno brambo.

□ Posebno novinarsko zbornico so pravkar osnovali v smislu tozadovnega okvirnega zakona na Madžarskem. Zbornica bo imela dva oddelka: v enem bodo zastopani poklicni novinarji, v drugem pa lastniki listov.

□ Občinske volitve je razpisala belgijska vlada za 9. oktobra.

□ Nemško poslanstvo v Bruslju in belgijsko poslanstvo v Berlinu sta obe vladi dvignili na dostojanstvo ambasade. To dejstvo se komentira kot znamenje dobrih nemško-belgijskih odnosov.

□ Angleške oblasti so v znak povračila za teroristična dejanja Arabcev pograle nad dvesto arabskih hiš z dinamitom v znak.

□ V Stockholmu se nahajala na obisku državni tajnik letalskega ministrstva general Milch in šef letalskega štaba general Stumpf.

□ Grška mornarica je odpeljala 31. avgusta na obisk k angleški sredozemski mornarici na Malto. Na admiralski ladji se je vrkal tudi grški prestolonaslednik Pavel.

□ V Parizu so našli v Seini truplo bivšega tajnika Leva Trockega, nekoga Rudolfa Clemence-a. Morilca ni našli.

□ Amerika je dobila novo 10.000 tonsko križarko, ki nosi ime »Helen«.

□ V Franciji so zvišali cene žita. Za meterski stot pšenice plačujejo odslej 240 frankov.

□ Bivši predsednik angleške delavske stranke Lansbury je imel v Beogradu razgovor z vodilnim osebnostmi, Lansbury sondira po Balkanu in po Evropi teren za svetovno gospodarsko konferenco, ki bi se imela baviti z Van Zeelandovim načrtom.

□ Poljska namerava ukiniti svoje stalna zastopstvo pri Društvu narodov v Ženevi.

□ Japonska se bo vojskovala na Kitajskem tako dolgo, dokler ne bo zlomljen režim maršala Čangkajška. Tako je dejal te dni japonski vojni minister general Itagaki, ki je še pristavil, da se Japonska z maršalom sploh ne bo več pogajala, ker zahteva popolno kapitulacijo. Račun brez krčmarja?

□ Palestinsko vprašanje nameravajo Angleži baje rešiti tako, da bo ugodeno arabskim zahtevam. Odkar je prepotoval Palestino kolonialni minister Malcolm Macdonald, baje bivši načrt o razdelitvi na dva dela ni več aktualen. Angleži se baje nočejo zameriti muslimanskemu svetu.

O poštenosti narodnega zastopnika

Poštenost je lepa, da, najlepša čednost. Kaj pomaga še taka zmožnost, če ni poštenosti! Od slehernega človeka moramo zahtevati, da je pošten. Prvi pogoj za sprejem v službo ali za vršenje službe je poštenje. Če že naprej veš, da se na človeka ni zanesti, da bo n. pr. lagal, kradel, obrekoval, te prodajal in izdajal, ga ne boš pod nobenim pogojem sprejemal v službo. Če vsak razgovor o službi je s takšnim človekom vnaprej izključen. Kakor hitro pa zasledimo pri človeku, ki ga že držimo v službi, le na trohico nepoštenja, izgubi naše zaupanje, če smo še toliko verovali vanj, in naša prva misel je seveda, se ga čim prej znebiti, nepoštenega človeka. Poštenost je torej pogoj, ki prihaja v poštev, odnosno na katero mislimo, se preden načnemo razgovor o čemerkoli drugem in o katerikoli drugi lastnosti!

Kadar pri nas »izbiramo« svojega zastopnika, na nič ne mislimo mnogo, najmanj pa seveda, ali bo naš izvoljenec držal besedo, ki nam jo je dal, t. j. ali bo pošten. Priliko imamo v našem političnem življenju opazovati takšne čudne stvari, takšne neverjetne gorostasnosti, da bodo potomci strmeli, ali je bilo to mogoče. Že zadnjič smo ugotovili, kako pri nas postavljajo kandidate, oziroma kako se postavljajo sami. Nekomu pri njegovem gospodarstvu slaba prede. Se že »prerine« v ospredje, »srečo« je imel — in izvoljen je za narodnega poslanca. Takšen človek bo ves čas iskal »virov«, da si svoje zavoženo gospodarstvo »poflika« in vedno bo »ubožec« tam, kjer sije lepše sonce in je pričakovati večjega dobička. In vedno bo mislil nase in na svoj trebuh, kadar bo govoril o »ubogem narodu«. Takšen narodni zastopnik je vsakomur na prodaj: kdor več plača, ga ima. Pač bi mu lahko dali neko znano ime. Seveda za naše pojme in naše zdrave nazore poštenosti takšnemu tipu ne bomo priznali. Sicer pa je takšnemu »poštenjaku«, ko je enkrat pri koritu, naše mnenje ali naša sodba čisto vseeno. Saj vsakdo ve, da naš dobri narod, kadar »izbira« zastopnika, na nič ne misli in da ga pri kandidaturi tudi nihče nič ne vpraša. Torej je tak in tak nar. zastopnik mirne duše in po mili volji nepošten, da se prodaja zdaj temu, zdaj onemu, dobro vedo, da ga bo »narod« prihodnjič zopet izbral, če ga bo narod (iz salonov) zopet kandidiral, ker je temu narodu zvesto služil.

Klasičen primer, ki bo živel v jugoslovanski zgodovini za vzgled »parlamentarizma« in »politike« iz 20. stoletja in ki je vzbudil celo v pokvarjeni Evropi zasmehljivo zgražanje, so bile okoliščine Jevtičevih volitev in njih posledice 5. maja 1935. Pred 5. majem se je ponujal Jevtiču za kandidata skoraj vsak drugi, že vnaprej mu prisegajoč vernost, vdanost in zvestobo do groba, pa »naj pride, kar hoče«. Po 5. maju je bil s huronskim veseljem in frenetičnimi izrazi veselja in vdanosti taisti Jevtič izvoljen za predsednika itd., itd. Dokler ga niso, ko so prišli nad Jevtiča in njegovo glavo težki in nemili časi, vsi čez noč zapustili, ko jim je tako kazalo... (Ozri se stran, o

mili narod, in smej se nad tem sodobnim javnim poštenjastvom in njega junaki! Če ti že ničesar drugega v vni za sebe niso mogli »izposlovati«, ti bodi v dobro vsaj malo smeja! Smej je koristen in primerno sredstvo v vseh težkih in nerodnih časih...)

Poštenost v naši politiki je žal zapuščena pastorka. »Voditelji« naroda sicer govorijo: Ti, narod, ne razumeš politike, ki je neke vrste znanost, zato molči in ne sodi naših korakov! Zares, narod ne razume in molči — zato pa tem strožje sodi in bo sodil, ko bo zazvonilo v pravi čas! Vsekakor pa se bodo morali vrniti časi, ko je svojega zastopnika izbral narod in je dal čast tistemu, ki je bil radi poštenja v občini najuglednejši. Dandanes dobi »mesto« ali je izvoljen takšen človek, ki zna »govoriti«. Predvsem pravne, poštene ljudi v občini! Tu bo treba začeti in tako graditi potem v vrhove!

Čast! To je prava beseda! Vsako mesto narodovega zastopnika, od občinskega odbornika do ministra, bodi **častno mesto**! Ni prav, da so nekatera mesta plačana in dobe ljudje potem še penzijo, če so sedeli toliko in toliko mesecev na ministrskem stolčku! Takšne dnevnice in plače in pokojnine vplivajo na ljudstvo porazno, zavajajo pa žal na stran pravega, poštene ljudi v občini! Tu bo treba začeti in tako graditi potem v vrhove!

Čast! To je prava beseda! Vsako mesto narodovega zastopnika, od občinskega odbornika do ministra, bodi **častno mesto**! Ni prav, da so nekatera mesta plačana in dobe ljudje potem še penzijo, če so sedeli toliko in toliko mesecev na ministrskem stolčku! Takšne dnevnice in plače in pokojnine vplivajo na ljudstvo porazno, zavajajo pa žal na stran pravega, poštene ljudi v občini! Tu bo treba začeti in tako graditi potem v vrhove!

Nehati je treba z metodami, da služite le samemu sebi! Vsakdo, ki zavzema javne službe in položaje, bodi mož na mestu! Pred očmi imej predvsem celoto, položaj naroda, šele potem in najpozneje pridejo na vrsto želje in potrebe poedince in potem lastne. Dandanes pa izgleda, da je tako:

Najprej poskrbeti za samega sebe, potem loviti službe in mesta in povišice za svoje, nekatere uradnike in prijatelje, iskajoč protekcijo; ko pa jame človek misliti na ljudstvo, glej vruga! — pa razpuste parlament... Ali pa ravno prav: Polna usta naroda, ko zopet kandidiraš...

Če bomo skrbeli vsepovsod za poštenjake, bo od gladi umreti grdi nepoštenosti in nje ostudni hčerki — korupciji!

Kaznilnice, obrtniki in uradniki

Se ni dolgo tega, kar je »Edinost« pisala o obrtnikih in kaznilnicah, ki delajo obrtnikom silno konkurenco, češ da se s tem podpirajo kaznjenci in naj se jim prepreči izvrševanje raznih obrtniških del. Na vsakem obrtniškem zborovanju se sliši ta zahteva, ob vsaki priliki se naglašajo, naj kaznilnice prenehajo z delom. Obrtniki pa ne pomislijo, da ne bodo čisto nič na boljšem, če prenehajo kaznilnice z obratovanjem. Zakaj? Kje tiči vzrok? Danes uradnik života in išče, kje bo dobil ceneje svojo potrebščino.

Kako more uradnik družinski oče, recimo s tremi ali štirimi otroci, plačati krojaču za napravo ene obleke 200—300 din? Ako bi hotel živeti stanu primerno, bi moral imeti najmanj štiri do pet oblek in isto toliko čevljev. Sedaj ima eno obleko in en par čevljev in kadar te raztrga, si z veliko muko kupi druge. Zato je popolnoma jasno, da je uradnikova beda tudi obrtnikova in trgovčeva kriza. Treba bi torej bilo, da bi se na vseh obrtniških in trgovskih zborovanjih vedno in vedno povdarjalo, da je treba najprej zvišati prejemke državnim uradnikom in s tem bi bilo konec uradniške, obrtniške in trgovske krize. Državni uradnik ne daje denarja v nogavice, ampak hoče biti stanu primerno oblečen, hoče svoje otroke izštudirati in hoče nazadnje tudi svojemu želodcu dati tribut, ki mu po božji in človeški postavi gre. Verjemite, vi cenjenji obrtniki, če bo državni uradnik primerno plačan, mu še v glavo ne bo padlo, da bo šel v kaznilnico, temveč bo svoje potrebščine kril pri prvovrstnem obrtniku. In ali ima obrtnik kaj od tega, če državni uradnik pri njem kaj naroči, pa ne more plačati ter ga je potem treba leto dni čakati ali nazadnje še iskati pri sodniji kritja? Delo v kaznilnicah se bo samo od sebe nehalo, kakor hitro bo državni uradnik primerno plačan in mu ne bo treba iskati poceni obrtnikov.

Naše tržišče in cene

Živina. Kupčija je še vedno nestanovitna, dasi so cene razmeroma trdne. Povprečno se gibljejo cene naslednje: debeli volji 4,25—5 din, poldebili 3,50—4,50, semenski volji 4,25—5,50, bikji za klani 3,5—4,05, klavne krave debele 7,35—4,50, plemenske krave 3,25—4,25, krave za klobasarje 2,50, molzne krave 4—5 breje krave 3,50—4,25, mlada živina 4—5, teleta 4,50—6 din.

Svinje. Povprečne cene: mladi prašički, 5—6 tednov stari, po 90 do 120 din, 7—9 tednov po 130 do 160 din, 3—4 mesece po 180 do 240 din, 5—7 mesecev po 285 do 420 din, 8—10 mesecev po 450 do 550 din, eno leto po 710 do 820 din; 1 kg žive teže po 6,50 do 8 din, 1 kg mrtve teže po 8,50 11,25 din.

Kože. Goveje surove kože od 8—10 din, telečje 10—11 din, svinjske 6—7 din.

SEJMI

4. septembra: v Vuhredu, Bogojni.
5. septembra: pri Sv. Lovrenču p. Prož., Tinskem, v Mozirju Ormožu, Slovenem Gradcu, Sv. Lenartu v Sl. g. Kranju, Murski Soboti.
6. septembra: v Ormožu, Ptujju, Dolnji Lendavi.
7. septembra: v Žirovnici Topolovcu, Zagradcu, Dobju, Ptujju, Celju, Trbovljah, Sv. Krištofu p. Laškem Sv. Petru pod Sv. g. z graščino Bizelsko, Vojniku, Ljubljani.
8. septembra: v Črnomlju, Mokronogu, Turnišču.
9. septembra: v Mariboru, Apačah, Polšniku, Gradcu, Buševci vasi, Turnišču, Lukovici p. Kamniku Vel. Laščah.
10. septembra: v Brežicah, Celju, Trbovljah, Krizevcih na M. S. Puconih.

RADIO LJUBLJANA

NEDELJA, 4. IX.: 8. Koncert tamburaškega septeta. 9. Napovedi, poročila. 9.15 Prenos cerkvene glasbe iz frančišk. cerkve. 9.45 Verski govor (g. Jože Jagodic). 10. Veseli zvoki, igra Radijski orkester. 11. Otroška ura:

obisk na velesojnu (Striček Matiček). 11.30 Koncert lahke glasbe. 13. Napovedi. 13.20 Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po željah). 17. Kmet. ura: Gospodarska navodila in tržna poročila. 17.30 Slovenske narodne pesmi s spremljevanjem Radijskega orkestra. 19. Napovedi, poročila. 19.30 Nac. ura: Pomen dela generala Maistra za narodno osvobodjenje (prof. France Koblar) Ljubljana. 19.50 Samospeli g. Ladislava Rakovca. 20.30 Prenos petja in godbe iz velesojnske restavracije Cesar. 21.30 30 minut za ples (plošče). 22. Napovedi, poročila. 22.15 V oddih (igra Radijski orkester).

PONEDELJEK, 5. IX.: 12. A. Dvorak: Slovanski plesi, sinf. suita (plošče). 12.45 Poročila. 13. Napovedi. 13.20 Vesel opoldanski koncert Radijskega orkestra. 14. Napovedi. 19. Napovedi, poročila. 19.30 Nac. ura: Nastanek hrvatsko-madžarske nagodbe 1. 1868 (Arsen Vencelides, knjiž.). Zgb. 19.50 Zanimivosti (g. Mirko Javornik). 20. B. Gigli poje (plošče). 20.10 Poročila o beneški razstavi (g. dr. Rajko Ložar). 20.30 Proslava rojstnega dne N. Vel. kralja Petra II. 22. Napovedi. 22.15 Lahka glasba (Radijski orkester).

TOREK, 6. IX.: 10. Prenos službe božje iz stolnice. 12. Iz naše domovine (plošče). 12.45 Poročila. 13. Napovedi. 13.20 Koncert jugoslovanske glasbe (Radijski orkester). 14. Napovedi. 19. Napovedi, poročila. 19.30 Nac. ura: Bogastvo sladkovodnih rib v Jugoslaviji (dr. Siniša Stankovič). 19.50 10 minut zabave. 20. Kolo za kolom se vije (plošče). 20.10 Preureditev našega narodnoobrambnega dela (g. prof. Etbin Rojc). 20.30 Koncert. Sodelujeta: Slovenski vokalni kvintet in Radijski orkester. 22. Napovedi, poročila. 22.15 Prenos petja in godbe iz velesojnske restavracije Cesar.

SREDA, 7. IX.: 12. Okrogli napevi, veseli odmevi (plošče). 12.45 Poročila. 13. Napovedi. 13.20 Koncert salonskega kvarteta. 14. Napovedi. 18. Zvezde in zvezdniki (plošče). 18.40 Mladinska ura: September v naravi (g. Mir. Zor). 19. Napovedi, poročila. 19.30 Nac. ura: Meštovičevi klasično-idealistični liki. 19.50 Mozart: Beg iz Seraila, uvertura (plošča). 20. Pisan večer. 22. Napovedi, poročila.

ČETRTEK, 8. IX.: 9. Napovedi, poročila. 9.15 Vesel pozdrav (plošče). 9.45 Verski govor (g. dr. Roman Tominec). 10. Prenos cerkvene glasbe iz stolnice. 11. Otroška ura (gdč. Manica Komanova). 11.30 Prenos petja in godbe iz velesojnske restavracije Cesar. 12.30 Godba na pihala (plošče). 13. Napovedi, poročila. 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra. 17. Kmet. ura: Preskrbimo si dobro kisko krmo (ing. Absec Matija). 17.30 Pre nos lahke glasbe iz velesojnske restavracije Volga. 18.15 Duet harmonik (brata Goloba). 19. Napovedi, poročila. 19.30 Nac. ura. 19.50 Koncert na wurliških orglah (plošče). 20.30 Počitnice. Koncert Radijskega orkestra. 22. Napovedi, poročila. 22.15 Citraški trio »Vesna«.

PETEK, 9. IX.: 12. Naše pesmi (pošče). 12.45 Poročila. 13. Napovedi. 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra. 14. Napovedi. 19. Napovedi, poročila. 19.30 Nac. ura: Svilarstvo v Jugoslaviji (St. Dinjaski). 19.50 Poročila o izselienci (g. Jože Premrov). 20. Bizet: L' Arlesienne, uvertura (plošče). 20.10 Slika v ogledalu (gdč. Krista Hafner). 20.30 Koncert Radijskega orkestra. 22. Napovedi, poročila. 22.30 Angleške plošče.

SOBOTA, 10. IX.: 12. Plošča za ploščo. 12.45 Poročila. 13. Napovedi. 13.20 Plošča za ploščo. 14. Napovedi. 18. Za delopust igra Radijski orkester. 18.40 Pogovor z urednikom revije »Literatura Mondo« g. V. Blajerjem. 19. Napovedi, poročila. 19.30 Nac. ura: Proboj solunske fronte pred 20 leti (Danilo Kalafatović, gener. v p.). 19.50 Pregled spreda. 20. O zunanji politiki (g. dr. Alojzij Kuhar). 20.30 Velesojnski pisan večer. Besedilo napisal Ivan Rob. 22. Napovedi, poročila. 22.15 Za vesel konec tedna, igra Radijski orkester.

Črček

A. Ž.

Črček in klopotec v dobrem letu znanilca vesele trgatve

Črček se je letos — poleg pristno slovenskega klopota — razmeroma zarana oglasil. Pa večkrat prekinja svojo znano večerno pesem. Pogosto deževje je krivo, da si ne more privoščiti nedolžnega veselja. Vprav ta jesenski godec in neumorni klopotec drugače oživljata naše sončne gorice v tem letnem času. Koder pa je toča sipala nesrečo, sta za letos nemara oba utihnila.

Črček (čeriček, čerič, čirič, oecanthus pellucens) spada med ravnokrilce in je nekako nekaj srednjega med koblicami in cvrčki (grili). Živi po sončnih pobočjih po vsej Južni Evropi pa tja gori do južnozpadne Nemčije, in sicer baš tudi po goricah, po mnogih zeliščih in raznem grmovju. Preživlja se prav za prav roparski, loti pa se kakšenkrat boja tudi nežnih rastlinskih listov. Podnevi je skrit. Jajčeca, ki prezimujejo, leže samica v na pol olesenele poganki, ki se potem navadno posuše od vrha. Za to ji služijo zlasti kopina, hrast, brest, leska, sadno rastlinje, vrba in trs, vendar brez vsakršne gospodarske škode.

Črček je približno 15 mm dolga, vitka, bledorumena živalca. Nitkaste tipalnice so daljše ko trupelce, noge drobne in tričlenaste, zadnji par nožic pa je posebno dolg.

Približno tako opisujejo črčka mlajši orodopisci.

O črčku je napisal rajni mariborski profesor Janez Koprivnik v »Potopniku« leta 1888. zanimiv članek, ki ga je kot prvi slovenski spis o našem jesenskem pevcu izdal še posebej v drobni knjižici »Črček« (natisnila Tiskarna sv. Cirila v Mariboru). Sicer je delce že precej zastarelo, vendar tu v glavnem sledimo Koprivniku, ki je na svojstveno zanimiv način povedal o črčku vse, kar nas najbolj zanima.

Samec je podoben domačemu stričku ali skočnjaku, samica pa mali travniški kobilici. Oba sta vitkega telesa in manjša od imenovitih dveh ravnokrilcev. Samec je dolg 12 do 15 mm, samica pa do 3 mm daljša.

Črček je bledozelenorumen barve ter ima preko čela, temena in tilnika zgoraj rjav trak. Po trebuhu se mu vleče od prsi do konca zadka širok svetlorjav trak. Vobče so samci bolj zelenkasti, samice bolj rjavkaste.

Pri samcih so krila ali pokrovke znamenite zlasti zato, ker živalca z njimi poje. Pevci so namreč le samci. Samice ne pojo, ker nimajo v to pripravljenih kril ali pokrovk. Žile v pokrovkah samec so tako razvrščene, da tvorijo široke okvire, med katerimi so zapete tanke mrenice, ki se tresejo, kadar samec poje, kakor koža na bobnu. Kadar hoče pevec peti, vzdigne pokrovki kvišku in

ju giblje na notri in na ven, kakor da bi kdo s škarijami rezal. Zobci napiljene povprečne žile drče drug čez drugega ter močno in hitro tresejo pokrovki. To da znani glas, s katerim se črček tako odlikuje.

Črček se nahaja po vinogradih in mejah okoli vinogradov. Ugajajo mu le sončna brda, dočim se senčnih leg ogiblje. Živi na trsu, brajda, nizkem grmovju, robidovju in vsakovrstnem zelišču. Nizko pri zemlji ne biva, pa tudi visoko na grm ali drevo ne leze, le na kako brajdo tuhtam nekoliko višje spleza. Najbolj priljubljene rastline so mu lepljiva in zdravilna kadulja (žajbelj), divji majoran, rman (škrocelj, mezinec), pelin, črni lučnik, košata loboda, vinska trta, robidnica in srobot.

Črček je urna in hitra živalca, ki prav dobro vidi in tenko sliši. Podnevi čepi prihuljen na kakem listu ali veji. Navadno z glavo navzdol dremlje ter se greje na soncu. Brž ko se nagiblje sonce zatonu, črček oživi. Samice, ki jih je vedno več ko samec, tekajo urno sem ter tja, navzdol in navzgor, se ljubkujejo s samci, napadajo iz ljubosumnosti druge samice, iščejo prikladnih stebelc za založbo ali pa ležejo jajčeca.

Manj živalni so samci. Oni sicer tudi lazijo sem ter tja, iščejo ter snubijo samice ali sede dalje časa mirno na kakem listu ter neutrudno na vso moč prepevajo, hoteč svoje tekmece preglastiti. Najprej se slišijo proti večeru posamezni pevci, a z mrakom narašča število godbenikov. Ko noč napoči, ni več moči raz-

ločevati poedinih »čri—čri«. Vsi se zlivajo v nepretrgan tužen »čri—i—i—i«, ki se razlega daleč po okolici. Včasih se otožni »čri—i—i« ojača, včasih pojema, kakor ti potegne sapa. Posebno prijetno se sliši petje v toplih in jasnih nočeh o ščipu.

Tako živi črček ponoči. Proti jutru pa se pevci in njih neme žene umirijo. Glas za glasom umolkne in preden se svita, so črčki zopet tihi in mirni, še bolj ko zvečer pred koncertom. Kajti nemirno ponočevanje je živalce skoraj do onemoglosti utrudilo. Živalni so črčki le ob lepem vremenu. O deževnem in hladnem vremenu se skrivajo na pol otrpli med listjem.

Plodi se črček tako, da odlaga samica od druge polovice avgusta dalje svoja valjasta, rumena, do 4 mm dolga jajčeca (60—100) v stebela, prej omenjenih najbolj priljubljenih rastlin. V vinsko trto ne odlaga jajčec, ker ji je brčkone pretrda. Iz jajčec izlezajo spomladi 3 mm dolge, bele in rumenkaste breznožne ličinke, ki se hranijo prvi čas s strženom zgoraj naštetih rastlin. Po večkratni levitvi konča črček pretvorbo konec julija — začetek avgusta, to je v tistem času, ko začne peti. Pojo pa črčki potem do pozne jeseni, dokler jih deževno vreme, mráz in slana ne pomore.

V Sloveniji ni gorice, kjer bi črčka ne poznali vsaj po petju, ki je ovekoveno v lepili, že davno ponarodelih Sloveskih stihih:

»Že črček prepeva, ne more več spat'!
V trgatve vevla, spet poidemo brat.«

Dopiši „Edinosti“

Nehajte s politično laži moralo

Smartno ob Savi 29. avg. 1938.

Človek bi mislil, da prebivajo v vaseh ljubljanske okolice pametni in razumni ljudje. Na žalost jih boš le malo dobil, čeprav sodijo ljudje, da morajo biti kmetijski ljudje v ljubljanski okolici med seboj složni in edini, ali pa vsaj kmetisko zavedni. Toda treba je priznati, da je po naših vaseh nekaj ljudi katerim je treba dati priznanje, nekaj pa jih je, ki vsled svoje strankarsko-politične zagrizenosti ne priznajo svojih sovasčanov, da so kmetije vkljub temu, da obdelujejo polje, kida gnoj in žanjejo žito i. t. d. In ti ljudje so največkrat vzrok raznim razprtijam in vaški neslogi.

Žalosten primer take vaše nesloge pa imamo ravno v naši vasi, katera leži v neposredni bližini Ljubljane. Te nesloge in razprtije so v največji meri krivi tisti zagrizenci, ki vsled svoje nepoučenosti in nezavednosti ne morejo doumeti raznih novih pojavov življenja. Nekaj pa je tudi takih, ki vse dobro razumejo, pa le vsled zagrizenosti nasprotujejo vsaki novi ideji, in proglašajo nosilce istih za brezverce in protiverce.

Naj na kratko opišem sledeči dogodek, kateri se je vršil pri nas v nedeljo 7. avgusta t. l. Ta dan je bil pri nas blagoslovljen rezervar za vodo, katerega je zgradila občina Polje in bo služil izključno v gasilski svrhe. Vaščani so se zbrali vsi k blagoslovitvi, po prisostvujejo kot en mož tej slovesnosti. Po blagoslovitvi se je v imenu gasilske čete zahvalil občini, ki jo je zastopal župan g. Keber, njen načelnik g. Presetnik. V svojem jedrnatem govoru je poudarjal pomen in potrebo rezervarjev, ter naglasil potrebo še dveh novih rezervarjev. Nato pa je pevski zbor zapel gas. himno. To je bil najsvečanejši del kupa. Pa je bil najsvečanejši del kupa, te svečanosti, katera je izzvenela v naravnost složno narodno ali boljše rečeno vaško manifestacijo.

Kar pa je sledilo od tu naprej, pa je najbolj žalostno poglavje, ki nazorno prikazuje našo največjo narodno rano. Najprej bodi povedano, da se je oglašil k besedi tukajšnji posestnik in občinski odbornik g. Anton Bolta. V svojem govoru je najprej poveljal svoje zasluge, nato pa se lotil klevetanja s katerim hotel na najbolj podel in skoraj brutalen način oblatiti vse tiste, ki se nečejo pokoriti njegovi komandi, temveč hočejo svobodno v pravi kmetijski demokraciji širiti med kmet-

skim ljudstvom tisto misel, za katero je padlo že tisoče in tisoče kmetijskih življenj. A najbolj žalostno je pa to, da je on tudi kmet in noče priznati, da se mora kmet otrešiti slehernih spon in okov, ki bi ga poniževale za manjvrednega človeka, kateri mora s hlapčevsko udanostjo poslušati ukaze »milostljive gospode«. Ker je on čisto vdan tej gospodi, proglašaja vse tiste, ki delamo na to, da prične kmetijski človek sam kovati svojo usodo, po njenem nasvetu za brezverce in to ob prilikah, katere smatramo mi za svete, bogocastne trenutke. Vsak pošten in veren kristjan se mora zgoditi ob tem, da sledi bogocastnim obredom navadno strankarsko-politično hujkanje. Dobro bi bilo, da naredi cerkvena oblast enkrat v tem pogledu pošten red. Marsikak vaščan se je zgrozil nad temi lažmi, ki so kar v snopičih deževale in ustvarjale mržnjo in sovraštvo med ljudmi. Mnogi so zahtevali, da naj mi, na katere je vse naslovljeno preprečimo nadaljnje govorenje g. Bolta, zlasti pa so pozivali mene. Ker pa stojim na stališču popolne svobode duha in besede nisem mignil niti z mazincem. Človek mora tudi v takih trenutkih imeti svojo srečno kulturo. Tako je g. A. Bolta še naprej lahko govoril najograbnejše laži, čeprav ni bilo primerno, da jih je poslušala nedorasla mladina. Pa malo pomislimo ob tem, kakšna naj bo bodoča mladina, cvet in up našega naroda, če se ji že v mladosti vceplja v nedolžne duše mržnja in sovraštvo. In kakšna kultura je to, da se ščuva fante in dekleta, naj svojih sovratnikov vsled drugačnega gledanja na svet ne pozdravljajo z dostojnim pozdravom ali pa, da se nas kratko malo ignorira. To je kultura, ki spada v predpotopno dobo.

Dovolj naj bo o tem žalostnem poglavju, katero se je odigravalo ob blagoslovitvi našega rezervarja. H koncu naj pripomnim samo tole: Zaokrenite svoj voz, kateri drvi z velikansko naglico navzdol če hočete, da ne boste enkrat osovraženi od te mladine, ki je poslušala vaše ostudne laži. Poprimite se res poštenega dela, da bo odmeval v naši vasi iz grl vseh vaščanov en sam zmagozladen klic: »V delu in slogi vstajamo!« V glavnem pa prenehajte s svojo laži-politično moralo. To je zadnji klic in opomin vsem tistim, ki imajo v sebi še kaj človečnosti.

Dovč Ivan.

je manjkalo le 2 min in deklica bi postala na enem očesu slepa radi neprevidnosti.

Št. Pavel pri Preboldu

Tukajšnje Sokolsko društvo priredi v nedeljo, dne 4. sept. t. l. ob 3. uri pop. javni nastop vseh oddelkov in sicer na telovadšču pred Sokolskim domom. Vabimo Vas vse, ki ste pravi Sokoli, da nas posetite v čim večjem številu in pokazali bomo »fančičem« da smo tukaj, čeravno se je skušalo pred časom mnogo begati nevedoče podeželsko ljudstvo in jih odvrti iz naših sokolskih vrst. Zato kličemo Vam vsem, ki ste kakor skala krepki sokolski »Zdravo« in na veselo bratsko svidenje!

Kozjak in SPD

Da je naša hribovita okolica postala takorekoč svetovno znana, gre pač v prvi vrsti zasluga »Slovenskemu Planinskemu društvu«, ki je — zlasti na Pohorju — že pred vojno v težkih razmerah utiralo pot takrat še neslutnemu razvoju današnjega tujkega prometa. Na naš Kozjak pa smo skoro popolnoma pozabili. Treba je predvsem obnoviti markacijo na celi poti Maribor—Sv. Urban—Sv. Križ—Sv. Duh in nadalje zveze s korosko progo. Markacija naj bi se kolikor mogoče izogibala kočljivih obmejnih prelazov od Sv. Križa dalje proti Sv. Duhu. Društvo lahko zelo veliko vpliva tudi na izpeljavo tako potrebnih cest; samo pa določi primerne prilike za zimski sport tudi na Kozjaku.

Orla vas

Kakor smo že zadnjič poročali priredi naše »Društvo kmetijskih fantov in deklet« v nedeljo dne 11. septembra t. l. veliko tekmo koscev, na travniku tov. Cizeja iz Prekope, v Trnavi. Za tekmo vlada veliko zanimanje, saj se že prijavljajo kosci od vseh strani Savinjske doline. Saj bo to letos prva velika kmetijska prireditev v Savinjski dolini. Tudi nagrade že pridno zbiramo za vsakega kosca, posebno pa še za kosca — prvaka. Natlačeni spored prireditev bomo objavili prihodnjič. Ne pozabite torej 11. sept. in v čim večjem številu posetite našo prireditev.

Polzela

Preteklo nedeljo je priredilo naše Sokolsko društvo veliko tombolo v tukajšnjem Sokolskem domu, da s tem dobimo finančno plat čim močnejšo in tako pripravimo vse ono kar smo obljubili za kraljevo pelatko. Obisk je bil ogromen. Po kartah so pridno segali tudi obiralci, katerim je bila tudi tukaj sreča naklonjena, saj so dobile kar 3 dekleta, obiralke tombole — kolesa.

Opazja se na vseh letošnjih tombolah, da so prav tuji največkrat presenečeni z glavnimi dobitki.

Trebnje na Dolenskem

Združena dolenska Društva kmetijskih fantov in deklet priredijo v nedeljo, 18. t. m. v Trebnjem velik kmetijski praznik, združen s proslavo 20letnice osvobodjenja in obstoja naše narodne države. Prireditev se vrši po naslednjem programu: Kolesarska dirka. Ocenjevanje skupin in okrašenih vozov. Povorka. Kmetisko mladinsko zborovanje. 1. Ob 2. uri zbor vseh udeležencev na cilju. Cilj je pri Kmetu v Trebnjem Stari trg. 2. Koncert godbe na pihala na zbirališču. 3. Sprejem dirkačev (tekmovalcev). 4. Skupen odhod na zborovanje. 5. Kmetisko mladinsko zborovanje. (Govorijo delegati Zveze kmetijskih fantov in deklet in zastopniki podoborov.) 6. Ocenjevanje okrašenih vozov in skupin. 7. Odhod z godbo na čelu na veselični prostor k tov. Grmovsku, kjer bo kmetijska zabava. 8. Razdelitev nagrad. — Kolesarji tekmovalci štartajo: 1. skupina v Novem mestu na Glavnem trgu; 2. skupina v Pijovcah pri mostu; 3. skupina v Trebnjem pred Pavinom; 4. skupina v Št. Vidu; 5. skupina v Žužemberku. — Tekmo-

valci naj se javijo pri Društvi kmetijskih fantov in deklet v Št. Janžu, Mirni peči, Muha-beru, Zagradcu in Dvoru pri Žužemberku.

Brezno

Svet se čudno suče. Pri nas imamo sedež občine v 5 km oddaljenem hribovitim Remšniku, promet pa je tu spodaj. Primerno bi bilo za ves Remšnik, če bi bil sedež tukaj, kjer imajo ljudje zmiraj opravka. Pa je narobe: mi moramo hoditi za vsako malenkost tako daleč v hribe na občino. — V nedeljo je bil kmetijski tabor na Remšniku. Bil je pester spored, tekma tesačev, razstava živine, kokoši, petelinov, krav, volov itd. Ob tej priliki nas je obiskal tudi g. ban dr. Natlačen, ki je bil pokrovitelj tabora. ~~...~~ Za imamo za sedaj še veliko revščine po občini ki živi večji del od »koruzne župe«. — Igra »Koroška ofceta«, ki so jo igrali Guštančani, lepo uspela, samo vreme je malo nagajalo.

Kulturna obzoria

O življenju na vasi

Naše kulturne, zdravstvene in gospodarske ustanove, zlasti pa one, ki skrbijo za napredek življenja na vasi, se bodo gotovo zanimale za izsledke, ki jih bo rodila neka nova evropska konferenca. Ta razgovor med odposlanci vseh držav pripravlja Društvo narodov v Ženevi. Naša država, ki je predvsem kmečka, poljedelska — saj se čez 80 odstotkov njene prebivalstva ukvarja z obdelovanjem zemlje — ima zato še več razloga, da se zanima za kulturne, gospodarske in zdravstvene interese naše vasi in življenja na zemlji. Zato bi mogla še s posebnim pridom izkoristiti spoznanja in rezultate te konference.

Pri zbiranju gradiva, ki ga bo konferenca obdelala in uredila, sodelujejo tudi Mednarodni urad dela, Mednarodni poljedelski institut in Mednarodni urad za intelektualno (kulturno) sodelovanje.

Iz programa te konference je videti, da bo ena najvažnejših po svetovni vojni. Njena naloga je, da najde način, kako naj posamezne evropske države preuredijo in izboljšajo dosedanja način dela in življenja na kmečkem posestvu. Konferenca torej teži za preporodom kmetstva v Evropi. Obdelala bo vsa vprašanja selškega življenja: problem stanovanja, prehrane, dela, vzgoje, zdravja, proizvodnje, vnovčevanja zemeljskih proizvodov, agrarnih kreditov, reform itd. Padati želi skupek (sintezo) vsega onega, kar je v prizadevanju za izboljšanje življenja na kmetijskih storiščih in doseženega v poedinih državah, da bi mogle te pridobitve izkoristiti vse države in vsi narodi v Evropi.

Ljubljanski zvon št. 7-8

Na uvodnem mestu razpravlja Juš Kozak pod naslovom »Resolucije o svobodi« o zadnji resoluciji, ki jo je sklenil Penklub na svojem kongresu v Pragi in poudarja, da »je dobila toplot resolucija prav zaradi tega konkretno ozadje, ker je bila izrečena v Pragi, v državi, ki si je svobodo z miselnimi in dejanskimi napori izvojevala in se bori zanjo, da bi ohranila človeštvu dom njegovega dostojanstva«. — Dalje objavlja mladi Jern Ledina svoje himnične »Svabene pesmi«, in Kosovelovsko nastrojeno »Iskanje«. Oboje preseneča po nekem mehkelem lirizmu. — Brničeve »Bohinjske variacije« končuje kot izpoved novega rodu v močnem zdravem optimizmu. — Ferdo Godina v črtici »Hiša med živimi mejami« razgrinja življenje plebanuša Klepeca, ki je »iskreno prosil boga za svoje preprosto ljudstvo, za uspešno trgovino in za hranišnico«. — »Dve resnici« je reminiscenca na dr. Ivana Prijatelja, ki jo je napisal Tone Šifer in posega v sredo naše sodobne narodne problematike. — Neko umirjeno občutje diha iz Gspanove pesmi »Mati«. — Kozakova »Maska«, »Passer domesticus« se uvršča v vrste že znanih analitičnih esejev oziroma črtic — ali kako bi človek imenoval to vrsto, ki si jo je bil avtor prikožil oziroma ustvaril. Pavšičev razbor »Pogled na povojno dramatiko« določa vrednost slovenskih uredskih del v zadnjih 20 letih — delo, ki je že dolgo čakalo, da se opravi. Novo ime je Jeza Maks. Njegov »Feljton o romantiki« je ostro poantiran. — V. Kraigher nas v razpravi »Razvoj francoskega delovnega prava« seznanja s francoskimi socialnimi zakoni in prakso. — Nadaljuje se Potrčeva drama »Kreflova kmetija«, o kateri smo že poročali. Tudi Novakova »Individualna psihologija, njene odlike in napake« se nadaljuje iz prejšnje številke. Kolikor se da presoditi, bo to obširna razprava. Kreflova skica o ruskem režiserju Vsevolodu Mayerholdu se priključuje naši odslej še tako pičli gledališki

Konferenca bo omejila svoja posvetovanja samo na praktična vprašanja, ki jih države tudi v prvi vrsti želijo rešiti.

Ti problemi so: Vloga javnih, državnih in pokrajinskih oblasti pri delu za poplavljanje življenjskih pogojev na posestvu; vloga zadrug, poljedelskih in drugih gospodarskih organizacij v istem smislu; problemi notranje kolonizacije in agrarne reforme; vprašanje melioracije in komasacije zemlje; izboljšanje biljne in živalske produkcije; poljedelska industrija; orodje; cene poljedelskih proizvodov in organizacija prodaje; tržišča za poljedelske produkte; standardiziranje teh produktov; zadrugarstvo, agrarni kredit in zavarovanje proti elementarnim nevarnostem; kmečka kultura, kmečka umetnost in etnografija; organiziranje najprimernejšega izkoriščanja prostega časa na vasi; socialna politika; zdravstvene stanice; sodelovanje in koordinacija akcij javnih zdravstvenih in zaščitnih uradov; socialno zavarovanje vseh vrst; medsebojna pomoč; zdravstveno zadrugarstvo; preiskovanje kruha in mleka; ukrepi za zboljšanje hrane; promet s poljedelskimi dobrinami; prevažanje blaga; prometne zveze; vodna vprašanja; izkoriščevanje odpadkov; elektrificiranje kmetij; naselja, praktični načrti selških hiš in gospodarskih zgradb; regulacija vasi in manjših mest; zgraditev kulturnih ustanov, kinematografov, knjižnic, radia, kopališča, igrališča itd.

Program konference je torej obilen! Gradivo, ki sproti prihaja iz posameznih držav, strokovnjaki že proučujejo. **mf.**

teoretični literaturi. Ob koncu revije poročajo Marjan Lipovšek o našem koncertnem življenju in njegovi kulturni politiki. K. Dobida o beneški mednarodni umetnostni razstavi in Jože Kerenčič v »Razgledih v vzgoji« o prizadevanjih mlade generacije pedagogov. V rubriki »Knjižni trg in pismi« ocenjuje Ivo Brnič Sedmakovega »Kapalana Martina Čeder-maca« in Kranjčeve »Kapitanove«, Andrej Budal Salvinjevo prevod slov. lirike in Juš Kozak Slnodnjakov roman »Neiztroh-njeno srce«. Polemična sta urednikov »Odgovor o ocenah in založnikih« in Lipovškovih »Še nekaj besed o operni krizi«.

Odrežite in priložite vprašanju

Svetovalec
„Edinosti“

odgovarja samo na vprašanja, ki jim je priložen ta odrezek
»EDINOST« 27. avgusta 1938

MEDENI TEDNI

»Ali se ti ne zdi, Ivan, da moreš primerjati morje z malim otrokom: zdajci se smeje in prav kmalu se raztogoti.«
»Da — res, in vedno je tudi mokro...«

POGOZDOVANJE

»Zadnjič sva se s soprogom ostro sporekla in nato sva v vrtu v znak miru in sprave posadila malo drevesce.«
»Da, prav lepa misel. Če bi bila z mojim možem hodila po istih poteh, bi imela sedaj že lep gozdiček.«

Šicite Edinost

Rogaška Slatina

Poroka. V nedeljo 21. avgusta t. l. se je pri Sv. Križu poročila agilna kulturna delavka gđ. Tilička Muršič in g. Jože Samarin, železniški zvičnik v Rogški Slatini. Mladima poročencima želimo v skupnem bivanju obilo sreče in božjega blagoslova.

Kraljev rojstni dan bodo proslavila vsa slatinska društva; vodstvo proslave je prevzelo zdravilišče, ki bo ob priliki rojstnega dne Ni. Vel. kralja Petra II. priredilo tudi veliko iluminacijo. Slavnostno akademijo v Zdraviliškem domu pa bo priredila na predvečer Prostovoljna gasilska četa.

Prehod v posezono se je izvršil 1. septembra. Kakor znano, nudi Rogška Slatina v posezoni svojim gostom razne ugodnosti pri takšah pristojbinah, hrani, sobah i. sl., ki se jih predvsem gostje iz Slovenije radi poslužijo. Kljub deževju v zadnjih avgustovih dnehi se število gostov ni občutno znižalo. Sprememba je bila čisto normalna. V primeru z lanskim letom je bilo konec avgusta številčno stanje gostov za 50 odstotkov boljše kot v istem času lani. Izgledi za posezono so tudi jako ugodni.

Obrotniška vest. Steklobrašac Trele Jože si je zgradil ob banovinski cesti med slatinsko postajo in gostilno Takalce prav lepo hišico, v kateri je namestil tudi brusilnico stekla. Kogar pripelje pot mimo, naj nikar ne pozabi ogledati lepo brušene steklovine; katero prijazni Jože prav razkaže, (a še rajši proda).

Solo v Rogški Slatini so renovirali. V lepi beli obleki se ponosno ozira naokrog, dobro vedo, da lepoto zdravilišča le izpolnjuje. Koncem prejšnjega šolskega leta so renovirali tudi šolsko poslopje pri Sv. Križu. Te vrste napredek je pozdraviti: krajevna šolska odbora zaslužita priznanje!

Srečolov s krasnimi dobitki priredi v nedeljo 4. septembra 1938 podmladek Rdečega križa slatinske šole. Nameščen bo poleg godbenega paviliona. Bogata zbirka bo nudila mnogo sreče. Izkupiček je namenjen za kruh revnih šolskih otrok.

Esperantisti klub snujejo v Rog. Slatini. Esperanto je mednarodni jezik, a tudi ideja: govoriti med narodi ljubezen, slovo, edinstvo, delati za mir in demokracijo in boriti se proti vojni. Z materinščino je drugod po svetu marsikje popolnoma enakovreden. Pri nas se jedina šele orje. Esperanto je jezik bodočnosti. Čista ga mladina in vsi k napredku stremeci sloji. Več bomo o organizaciji in snovanju prinesli enkrat prihodnjič.

Št. Rupert

Na nivi posetnika Podgorška so obiralci hmelja in domači otroci smukali hmeljovke. Pri delu so se poskušali — kdo bo prvi. Pri tem pa je domači sin v naglici dregnil s špičasto hmeljovko svojo sestro v oko, ki se li je takoj zalil s krvjo. Deklica se je onesvesila oči s krvjo. Presrečeni domači so jo takoj odpeljali k zdravniku, ki je ugotovil, da

Za dom in pridne roke

Nova doba - nove naloge

V starih časih so ženske doma predle, tkale, pletle, šivale, barvale, delale sveče in milo — pridelale so sploh vse doma. Danes je drugače. Dekleta ne najdejo več v hiši dovolj opravka, stroji so jim odvzeli delo. Sedaj opravi gospodinjske posle večje hiše lahko gospodinja sama z eno pomočnico. Vse ostale ženske pa navadno nimajo v hiši niti dela, niti jela. Samo na velikih kmetijah lahko ostanejo vse ženske doma. Z manjših kmetij pa morajo dekleta v mestne službe, tovarne, prodajalne in urade. Ako torej primerjamo odgojo današnjega dekleta z odgojo deklet prejšnjih časov, opazimo takoj velik razloček. Še nedavno se je imelo za najboljšo odgojeno in splošno, priljubljeno ono dekle, ki je poznalo najmanj resnično življenje, ki je bilo otroče plašno in nevedno do skrajnosti.

Zaradi napredujoče kulture in zaradi vpliva drugačnih socialnih odnošajev, so se zahteve glede ženske izobrazbe dokaj izpremenile. Dandanes že premnoga kmetiška mati želi, da se njene hčere izobrazijo kolikor le možno, ter je vesela, če se nauče v šoli poleg pisanja in čitanja ličnih ženskih ročnih del, praktičnega gospodinjstva, lepega vedenja, petja in tudi kakšnega tujega jezika. Mnoge kmetiške in delavske matere ne jemljejo več svojih hčera po dovršenem 4. razredu osnovne šole domov, temveč jih pošljejo v meščansko šolo in če je mogoče, pozneje še v kako višjo deklško šolo ali v strokovno tečaj za trgovino, pisarno ali pošto ali pa celo na učiteljske. Matere pač

vedo, da si bodo njih hčere z večjo izobrazbo lažje pridobile vsakdanji kruh in da bodo tudi hitreje postale zakonske žene. Tudi moškim postajajo namreč nevedna, čeprav lepa dekleta, sčasoma dolgočasna. Le nezreli frkolini se radi vrte okoli lepih, a praznih glav. To dela marsikateri materi hude skrbi in vprašuje se, kako naj pripravi svojo hčerko za življenje.

Matere naj dajo izučiti svoje hčere v vseh gospodinjskih poslih in še v kakem poklicu, da si bodo služile, če bo treba, same svoj kruh in jim ne bo treba jemati moč, ki jih ne ljubijo, s katerimi nimajo nič sorodnega, ki so jim morda celo zoprni, a imajo slučajno dobro službo, veliko kmetijo ali pa mnogo denarja. Kmečko ali delavsko dekle mora biti večše seveda predvsem v gospodinjskih poslih, učiti se pa mora že od malega marljivega dela, redoljubnosti, spaznosti in varčnosti. Nikoli pa naj kmečka mati ne pozabi na duševno izobrazbo svoje hčere. Kolikor mogoče dolgo naj jih pošilja v šolo ter jim preskrbijo lepih in koristnih knjig. Življenje je vsak dan težje in terja vsak dan več od nas. Strokovna in splošna izobrazba je ženski in v korist. Resnica je, da je prvi in glavni poklic ženski biti žena in mati, vendar iščejo moški v ženski vedno bolj in bolj misleče, samostojne, resne, razumne ter delavne družice, ne pa plitkega, razvajenega ter omejenega bitja, ki ostane vse življenje le otrok ter vzgaja pozneje tudi svoje otroke v take nesrečne stvore.

stavila gospodinja vsak dan kaj drugega na mizo.

Kuhinja je lekarna! Tega par kapljic preveč, onega par kapljic premalo, malo preveč ali malo premalo vročine — in že je lahko jed pokvarjena. Par zrn soli ali malo limoninega soka lahko jed temeljito izboljša ali pokvari. Zato mora gospodinja jedi poizkušati, a nikoli s priborom, ki ga rabi za mešanje.

Gospodinje, opazujte in nadzorujte pri kuhi same sebe!

Alkoholizem in žensstvo

Ni dovolj, da žena skrbi za telesni blagor svoje družine s tem, da ji pripravlja okusno hrano, čedno stanovanje in da si ve pomagati, če zadene katerega člana družine kakšna nezgoda. Dobra gospodinja mora znati tudi zabranjevati ter nasprotovati raznemu zlu, ki uničuje poglagoma a tem bolj gotovo človeštvo. To pogubonosno zlo je zlasti popivanje, ki mora imeti v ženskah največje sovražnice.

Nobena nesreča ni skoraj našemu narodu toliko škodila, kakor nezmerno uživanje žganja, vina, piva in drugih opojnih pijač. Najhujši sovražnik človeštva je alkohol — hujši kot kuga, kolera in vojška. Alkohol ohromi, posurovi in poživi človeško družbo, zatire plemenitost in že v naprej uniči na duši in telesu sledeče rodove. A vendar se dobe še vedno ljudje, zlasti kmetje in delavci, ki pravijo: »Vam je lahko govoriti proti alkoholu, ko nimate težkega telesnega dela. Ako bi pa morali tako težka telesna dela opravljati kakor mi, ne bi mogli biti brez alkohola in bi morali tudi piti kakor moramo piti mi.« To pa ni resnica. Koliko je vrlih delavcev, ki živijo že celo vrsto let popolnoma brez alkohola, a v zlic temu opravljajo najtežja in najnapornejša dela. Počutijo se pri tem bolje in so bolj zdravi nego njihovi tovariši, ki si z alkoholom pridobivajo telesno moč.

Vse naše matere in gospodinje bi se morale upreti pijančevanju, saj imajo ravno one od tega ljudskega strupa največ škode.

Kaj je alkohol? Alkohol je strupena tvorina, ki se nahaja v raznih množinah v vinu, pivu, žganju in drugih opojnih pijačah. Največ ga je v žganju (okoli 25%), manj v vinu (okoli 10%), najmanj v pivu (okoli 4%). Alkohol upijani človeka, ga napravi duševno nezvestnega in telesno brez moči. Vpliva pa tudi na možgane, slabi razum, značaj in telo. Stotina ostudnih in težkih bolezni je posledica pijančevanja. Kdor pije nezmerno, postane surov ter jadra v gotovo pogubo. Vedno večje količine alkohola so potrebne pijancu, da ga spravijo v ono omotično stanje — volja za delo pa je vedno manjša, obupna pa postaja beda v takih družinah.

Mnogokrat so krive žene, da postanejo moške pijanci. Ne znajo jim omiliti doma in tako se moške po večerih raje zgubijo v kakšne bežnice, kjer se pričuje alkohola. Če je dom prijeten, potem mož ne bo hrepenel po gostilni. Kjer pa je mož že iz kateregakoli vzroka vdan pijaci, naj žena

zastavi vse moči, da ga odvrne od tega — ne s surovo besedo, temveč s podvigom doma in domačega življenja. Predvsem pa naj očuva tega zla svoje otroke. Če se je otrok enkrat med pijanci pokvaril, ga je zelo težko spraviti zopet na dobro pot.

Zakaj moramo toliko trpeti?

Cenim kmečko ženo, in to iz dvojnega razloga: Sem sam kmečki sin, ki so me žuljave matrine roke ostale za vedno v spominu; njene dlani bi bile mogle služiti za podplate najtežjim škornjem. Tudi vam lahko podčrtam, da ni imela njena skrb sovrstnice ne v višjih, ne v nižjih socialnih plasteh, ker je ta objemala sedmero otrok, ognjišče s praznimi lonci in hlev in njlvo, dan in noč in leto. — Kje je bila meja? A vse te in druge težave je prenašala s tistim junaštvom, ki ga zmore le mati, zlasti še visoko poslanstvo kmečke žene.

Zato pa zrem s spoštovanjem na našo kmečko ženo in se z začudenjem porazgovorim z njo. Razumim jo v vsej njeni preveliki skromnosti in zelo okrnjenih težnjah. Prav ona me zanima vedno bolj, prepričan sem, da bo naše prizadevanje prst v vodo vse dotle, dokler bo ona suženj v materialnem in duševnem ozki. Resnica o treh hišnih vogalih, ki slone na njenih plečih, ni nikaka fraza, ampak vedno živa resnica. Čim bolj je kmečko gospodarstvo zavisno od trga, tem bolj gre gospodarstvo po njenih rokah, zlasti pa oni del, ki se tiče konsumta. To je materialna stran njene stalne brige. A moralna? Mi celo z najboljšo voljo ne doumemo tajne materinstva. A skušajte si te zamisliti, mater v danih razmerah! Dete na prsih in v zibelki — in pogled v bodočnost! To so notranja trenja in neurja! — Pred par dnevi sem trčil na tako žrtev, ki se mi je po daljšem razgovoru razkrila, čes: »Dvakrat na teden moram v mesto. Ne grem rada na skoro štiriurno pot do mesta, kjer sem — tako se mi zdi — meščanom v napotje in spotiko. A kaj hočem, ko pa je potreba in ni od nikoder nič! — Kolikokrat se vprašam, zakaj moramo tako trpeti in če je to dano od Boga, ali je krivda v ljudeh. Vprašam tega in ono, in se o tem razgovarjamo. Zdi se mi, da imamo prav, če trdimo, da je krivda v tistih, ki živijo na račun naših žuljev. Kaj se vam zdi?«

Z domačo in iskreno besedo sem ji objasnili vzrok obstoječih socialnih krivic, kar je vidno dobro razumela.

»Če je tako«, je rekla, »je edina rešitev v združenju vseh, ki dajejo drugim prevelike davjate. A meni se zdi, da bi se morale združiti predvsem me kmečke žene, ki moramo nositi najtežje breme. Veste, potrebna je molitev, a tudi pouk. Jaz vidim, da znamo žene veliko premalo in dokler bo tako, bomo vedno žrtve. Ne vem, zakaj ne vidijo tega tisti, ki so poslani med nas, da nas učijo vsakdanjo resnico.«

Žena je povedala bridko resnico. — n.

Nekaj navodil glede pripravljanja jedi

Preden začneš kuhati, si vedno umij roke in predpasaj čist predpasnik. Pri delu bodi čista in natančna ter ravnaj tako, da bo vsaka jed snažna in okusna. Ni dovolj, da pomočiš kakšno stvar malo v vodo in jo potem vržeš v lonec. Pregledati jo moraš natančno, ali je res čista in se je nič ne drži. Res je, da je mesna juha okusnejša, če mesa pred kuhanjem ne operemo, toda ljubša mi je nekoliko slabša juha, samo da vem, da je bilo meso čisto. V mesnici oblažijo meso muhe in marsikatera roka ga otiplje, preden ga kupiš ti. Prav posebno je treba umiti v gorki vodi prekaženo meso.

Tudi vsako sadje operi ali vsaj obriši, preden ga daš na mizo. Na neumitem sadju je navadno mnogo prahu, blata, črvčkov; tudi potuje sadje skozi marsikatero roko, preden pride na trg. In kdo ve, ali so bili lastniki teh rok čisti in brez nalezljive bolezni. Istotako operi krompir, preden ga olupiš in še enkrat potem, ko je že olupljen. Če kuhaš krompir v oblihaj, pešo ali zeleno, operi vse dobro in izreži objedena mesta. Preberi in izperi tudi fižol, lečo, grah, riž, ječmenček,

kašo itd. Posebno previdna mora biti gospodinja pri zelenjavi. Vsak list je treba pregledati zase, ali se ni mogoče skrila za kak list gosjenica ali polž, ki bi zagrmel jed celi družini.

Poleg snage mora gledati gospodinja tudi na zunanjo obliko jedi in na posodo, v kateri prinaša jed na mizo. Nikakor ne zadošča, da je hrana samo užitna in prebavna, nego mora biti tudi okusna po svoji zunanosti in prijetna po duhu in okusu. Še tako imenitno skuhan in z vsemi potrebnimi dodatki opremljena hrana ne diši, ako jo postaviš na mizo v umazanih posodah, ako se jedilnega pribora drže še ostanki prejšnjih jedil, ako so zamazani namizni prtji in prtici in ako vam streže zamazana in razmršena kuharica, ki ji vise lasje na čelo in vrat.

Dobra gospodinja mora še poleg tega uvaževati, da vpliva vsaka enoličnost v hrani slabo na ustroj vsega človeka. Misliti mora torej tudi na to, da je hrana čim raznovrstnejša. Nikjer ni človek tako zelo potreben izpremembe, nego v hrani. Ker pa dobrota in slast hrane nista zavisna samo od čene živil, marveč tudi od tega, kako so se pripravila živila v kuhinji ter kako so se spravila v medsebojno soglasje, bi bilo pričakovati, da bi po-

AUGUST GAILIT:

Potepuhovi letni časi

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil MARIJAN FUCHS

Potem pa si je mož kupil na trgu v Rigi čarobnega ptiča za dvajset rubljev in polje mu je takoj začelo roditi. Zaloge so se mu kupčile ko snežni zameti. Zdaj mu ničesar ne manjka. Postal je prevzet in lakomen, sedl na polnih sodih masla in se vozi na njih v mesto.

»Ali ste videli njegovega čarobnega ptiča?« vpraša splavar, ki mu je ime, kakor je bil povedal, Toomas Nipernaadi.

»Kdo pa pokaže tujemu človeku svojega čarobnjaka?«, zamrmra Kudisiim.

»Jaz sem ga pa videla!« vzkligne nenadoma Loki živahno. »V neki viharji noči je letel ko ognjen snop v Habahannesov dimnik. Mal je sicer rekla, da je udarila strela, toda jaz poznam njeno govorjenje.«

»Zakaj si pa niste tudi vi preskrbeli takega čudežnega ptiča? Ali je to greh?« vpraša Nipernaadi.

»Zakaj bi bil to greh! Žival ostane vedno žival«, odgovori Kudisiim posmehljivo in gre pogledat pred vrata.

Splavar Nipernaadi ni šel kakor vsi drugi k bogatemu Habahannesu, marveč je ostal pri Kudisiimu, lovil zanj ribe in mu pomagal pri hišnem delu. Zgodbo o čarobnem ptiču je slišal šele tretji večer.

Stari Kudisiim ni bil imel z nakupom tega ptiča prav nobene sreče. Ni še leto tega, ko je šel v ta namen tudi on v Rigo. Med potjo je zavil v najbližjo vaško krč-

mo, kjer je našel svojega starega prijatelja, krojača Tokkroosa. Spila sta skupaj nekaj meric žganja, dokler ni Tokkroos hotel vedeti, kakšne opravke ima Kudisiim v Rigi. Stari je udaril po mizi, tega pasjega življenja ima že do takole, in ko se je krojač od radovednosti napihnil kakor svinjski mehur, mu pošepeta Kudisiim v uho, po kaj gre v Rigo.

»Riški ptiči so dragi in ničvredni!« vzkligne na to Tokkroos. »Napravljeni so iz preperelih metel in oglja. Kaj bi hodil tako daleč! Tudi tukaj se čisto dobro razumemo na čarovnjaške ptiče!«

»Kdo se razume?« vpraša Kudisiim, »mogoče ti sam?«

Tokkroos prikimava, kakor da bi se to razumelo samo po sebi. Staremu popotovalcu v Rigo je takó, ko da bi ga nekdo piknil s šilom. Od tega trenutka ne izpusti več Tokkroosovega rokava in ga roti:

»Tokkroos, prijatelj Tokkroos, napravi mi čarobnega ptiča! Tukaj imaš pet in dvajset rubljev, vzemi si jih in naredi mi poštenega ptiča.«

»Tepec!« vzroji krojač, »nočem tvojega denarja. Če pa že tako prosiš, pa prid k meni čez dva tedna in dobil ga boš.«

Stari je bil tako vesel, da je vsilil krojaču tri rublje za aro, čeprav se je ta branil. Denar sta še iste noči zapila. Čez dva tedna je bil Kudisiim pri kro-

jaču. Toda Tokkroos je bil na kupčijo s ptičem popolnoma pozabil. Začel je strašno stokati, da ga boli glava, da za izdelovanje ptičev ni bilo pravo vreme, da mu manjka pripravnih stvari za izdelavo. Natresel mu je celo kopico izgovorov.

Toda Kudisiim ni odnehal. Tedaj pa se krojač razsrdil in reče:

»Dobro, boš pa dobil svojega ptiča! Vendar pa si moraš zapomniti troje stvari: na poti proti domu se za nič na svetu ne smeš ozreti, potem ne smeš izgovoriti besede »hudič!«, in končno ne smeš nobenkrat prdniti. Če ne izpolniš teh treh pogojev, se lahko zgodi nesreča. Šele, ko prideš domov, smeš vzeti ptiča z voza in ga pogledati. — Sedaj pa sedi na voz in počakaj!«

Gozdni čuvaj sede na voz in čaka. Kmalu se vrne krojač, drži skrivaj nekaj pod predpasnikom in položi zadaj na voz.

»Zdaj pa pozeni!« mu reče za slovo, »in misli na to, kar sem ti bil naročil.« Domov se pelje Kudisiim, srečni človek. V duhu je že čisto natanko preudaril, kakšna dela bo naložil svojemu čarobnemu ptiču. Ko je prevozil kakih pet vrst, začuti smrad, ko da bi nekaj tlelo. No, no, si misli Kudisiim, pa mendar vendar ptič ne kadil! Ker pa se ne sme ozreti, vozi hitro dalje. Toda komaj je prevozil še eno vrsto, začuti, da mu gori hrbet. Skoči z voza in vidi: zadnji del voza je ves v plamenih, seno je zgorelo, vreča je polna plamenov, ki so zadaj načeli tudi že njegovo suknjo. Strašno preklinjajoč poizkuša še rešiti, kar se rešiti da.

»Le počakaj, ti pes! Menda mi nisi na vse zadnje naložil na voz žerjavice! Ta-

kega zasramovanja poštenega človeka ne prenesem, pa če me požre tisoč čarovnjaških ptičev in sam stari satan!«

Nazaj k Tokkroosu! — Ta vidi starčka že od daleč, mu teče nasproti in ga zadovoljno vpraša:

»No, Silver, si zadovoljen s svojim ptičem?«

»Ti goljuf ti oderuškil!« kriči Silver. »Kaj pa si nameraval s svojimi preklemskimi norčijami? Naložil si mi bil na voz žerjavice! Saj si me imel najmanj za bedastega vola ali kaj!«

»Nel!«, zakliče Tokkroos prepričevalno, »tega nisem storil! Sramuj se, da pripluše svojemu prijatelju tako hudobijo. Napaka tiči prav gotovo kje drugje. Le povej po pravici — ali nisi res nikoli med potjo spregovoril hudičevega imena?«

»Nee, odvrne Kudisiim odločno, »na hudičeve ime se nisem niti enkrat spomnil.«

»Ali pa se nisi mogoče ozrl čez ramo?«

»Nee, pravim jaz, ozrl sem se bil šele tedaj, ko je bil voz že ves v plamenih.«

»Potem si pa čisto gotovo prdnil, kaj?« je poizvedoval Tokkroos dalje.

»Ne, tudi to ne, in če sem, tedaj gotovo čisto majceno«, odgovorim.

»To je torej tisto, to je tisto!« je vresčal krojač in se sukal kakor vrtavka. »Ti nekončni osel, ti prekleti pes, kaj si storil!« se je drl vedno bolj divje. »Osramotil si me, zaigral si svojo srečo — nobenega opravka nočem več imeti s teboj! Naj te kolkja brcne in pocitra sam vrag! Pozdravljen!«

»Čisto prav ima, jaz sam sem kriv«, je zaključil Kudisiim svoje pripovedovanje. »Toda če se zahteva preveč, je preveč!«

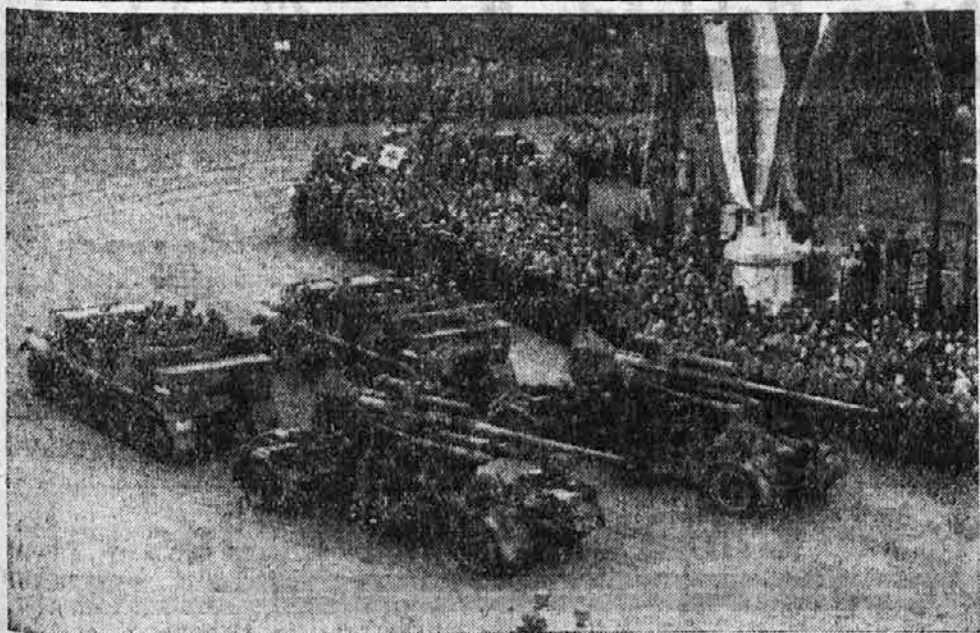
— In je vstal in šel pogledat za vremenom, kajti deževalo je.

Ženo je dobil v loteriji

Nedavno sta se zglasila pri nekem pariškem advokatu priletna zakonca Marc in Marija Lebon s posebno prošnjo. Prošila sta ga, naj napiše predsedniku republike Lebrunu pismo, s katerim se potrjuje, da sta oba zakonca vseh petdeset let svojega zakona živela srečno in brez vsakega najmanjšega prepira. Kot dokaz za resničnost navedenega sta pripetljala s seboj vso sosesčino, ki je soglasno potrdila izpoved obeh zakoncev. Advokat se je le zanimal za zgodovino tega zakona ter je na svoje začudenje izvedel, da je Marc Lebon dobil svojo ženico v loteriji.

L. 1888 je živel namreč v Dijonu neka vdova po imenu Bastide, ki je imela izredno lepo 10-letno hčerko Marijo. Mož je padel v nemško-francoski vojni 1870 do 1871 kot častnik in vdova je prejela malo pokojnino. Naenkrat je vdova zbolela in ni bilo sredstev za izdatno lečenje. Tedaj pa je hčerka prišla na origi-

nalno idejo, da razpiše za mlade moške loterijo in označi sebe kot glavni dobiček. Moška mladina se je trgala za srečo, takoj je bilo dovolj denarja za bolno mater in nekega dne je prišlo žrebanje. Glavni dobiček je zadel mladi Marc Lebon, ki je kupil srečko med neko kromkarijo šele po nagovarjanju svojega prijatelja. Marc Lebon je odšel takoj k lepi Mariji ter ji zagotovil, da smatra vse to za šalo in da ne namerava seči po njeni svobodi. Tedaj pa je postala lepa Marija huda in to je bil njen prvi in zadnji prepir s srečnim dobitnikom glavnega dobitka. Da-li mu morda ne ugaja, ga je vprašala. Morda se boji, da ne bi znala skuhati kosila ali kaj podobnega v gospodinjstvu? Marc Lebon je postal zamišljen. Dolgo je gledal lepo Marijo, nato pa je dejal, da vztraja pri izplačilu »glavnega dobitka«. Ker sta bila petdeset let tako srečna, hočeta Marc in Marija Lebon vsem Francozom dokazati, da je možen zakon tudi brez prepira in brez nepotrebnih ločitev.



Takole je Nemčija postregla državnemu upravniku Madžarske Hortyju, ko je pred nedavnim prišel v Nemčijo na obisk. Nemčija se je ob tej priliki silno potrudila, da pokaže predstavnikom Madžarov, kako je zlasti »napredovala na polju vojaške izurjenosti in dovršenosti«. Večna slava temu tako človeškemu napredku!

Koliko zlata ima Amerikanec v ustih?

V Ameriki — kje drugje? — so sestavili zanimivo statistiko o premoženju, ki ga imajo investirani Amerikanci brez razlike spola in starosti v ustih. Ugotovili so, da ima Amerikanec povprečno zlata 29 dolarjev v ustih. Tovarnarji plomb so izračunali, da ima prebivalstvo mesta Hartford v državi Connecticut za 5 in pol milijona dolarjev zlata v ustih.

V Angliji je drugače

Po angleškem običaju pozdravlja ženska najprej moškega, ker mu predpisuje vljudnost, da ustreže želji dotične dame,

da-li ga hoče spoznati ali ne. Nikdar pa v Angliji ne pozdravi mož kake ženske, ki se nahaja v spremstvu drugega. To se zgodi le izjemoma: če se vsi trije prav dobro poznajo.

Prvo mestno kopališče

Stari Rimljani so gradili plavalne baze na ta način, da se je voda sama stekala preko roba. Na ta način je umazana toščoba skupaj s povzročevalci boleznih odtekala in bazeni so ostali čisti. Konzul Apij Klavdij je zgradil prvo večje kopališče v starem Rimu. Vodo je pridobil na vrelcih v Praeneste ter je napeljal vodovod več milj daleč do mesta. Vodo so s posebnimi pečmi najprej pregreli in šele v takem stanju spustili v bazen. Rim-

na njo. Kadar se je mračilo, sta posedala ob vodi na splavu in bingljala z nogami.

Bil je deveti večer, ko jo je vprašal:

»Ali ti ni dolgčas tukaj?«

»Kaj me hočeš vzeti s seboj?« je vprašal majhni stvor zbadljivo.

»Kam?« je vprašal on veselo.

»Na svoj splav!«

»Na splav? Dobro! — In potem?«

Kje Nipernaadi stanuje? — Če bi en to vedel!

»No, kaj nimaš nobenega doma?« je vprašala.

»I, kako neki.«

»Tako?« zakliče Loki ogorčeno, »kaj pa je s tropom čarobnih ptičev?«

»To imaš prav«, odgovori on zadet,

»sam ne vem, zakaj sem ti to rekel. To je bilo od mene zelo nepremišljeno.

Imam samo papigo in čarobnega ptiča, pa tudi ta je že tako siv in star, da ne morem niti reči, ali je res čarobni ptič ali samo stara metla. Oh, oprosti mi, Loki, zdaj se zopet širokoustim! Nobe-

nega papagaja nimam, še manj pa sivega ptiča sreče — imam samo metlo, navadno metlo. In drugače nimam nič, čisto nič. Celo žepe si včasih zašijem, ker nimam kaj dati vanje.«

In se je smejal. — »Mi ne verjameš?«

»Toda se seboj me lahko kljub temu vzameš«, je rekla ozko.

Tedaj se je zasmejal in jo pogladil po glavi.

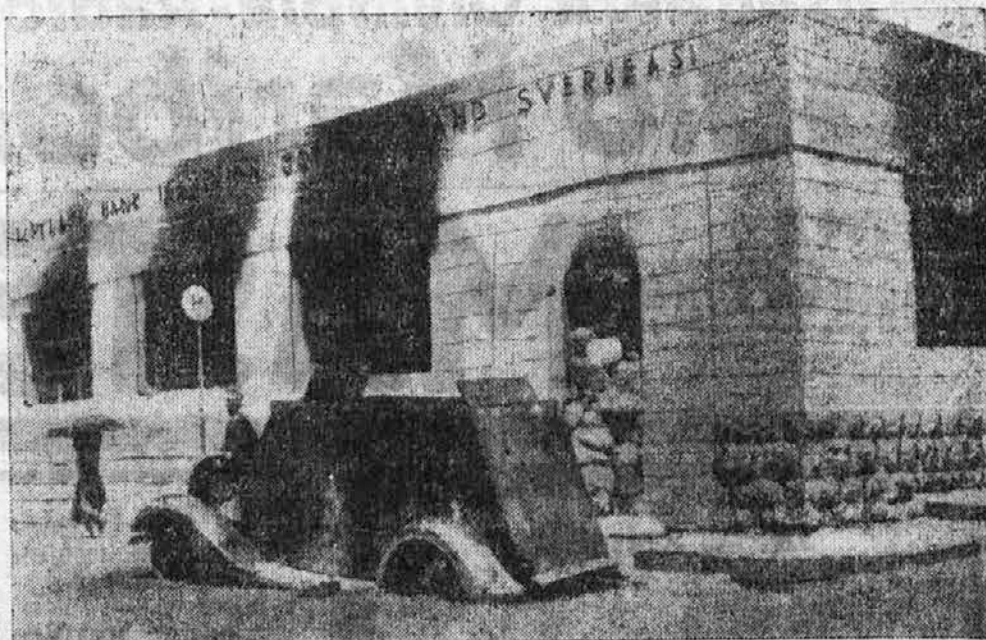
»Ko priplujem s splavom na cilj in dobim denar, se zopet vrnem.«

Ona je molčala.

Znočilo se je. Nekje v daljavi poje brez prestanka kukavica. Nad vodo frfotajo netopirji. Iz kolibe prihaja Kudi-

siinovo mirno pokašljevanje.

(Dalje.)



K bojem v Palestini. V Hebronu so Arabci v noči napadli neko poštno poslopje, v katerem se je nahajala tudi židovska banka. Poslopje so popolnoma demolirali ter ga nato zažgali.

ljani so prihajali iz vseh strani mesta ter plavalni v bazenu, ki je bil za takratno dobo nekaj dovršenega. Ta prvi poizkus se je pa tako dobro obnesel, da so Rimljani zgradili celo vrsto kopališč, in sicer izven mesta v javnih nasadih. Uporaba vode je dosegla v dobi imperatorjev izredno višino. Kopališča so bila dobro ohranjena, dokler jih niso uničili Huni leta 453.

Po padcu rimskega carstva so prevzeli sistem rimskih kopališč tudi drugi narodi. Pri tem se pa niso posluževali sanitarnih naprav starih rimskih zdravnikov in ko so nastale v srednjem veku razne epidemije, so večino teh kopališč zaprli. V 19. stoletju so zopet pričeli z graditvijo plavalnih bazenov, niso pa upoštevali nujnost desinfekcije. Stara rimska metoda, po kateri je treba površino vode držati v stalnem gibanju in odtokanju, se je izkazala kot najboljša. Na ta način se je preprečilo zbiranje pen in s tem infekcijskih možnosti.

Koliko inozemcev je v Berlinu?

Po policijski statistiki živi v Berlinu nad 100.000 inozemcev. Točno jih je bilo naštetih 1938 nič manj kot 104.402 oseb. Najjačja je poljska kolonija, saj šteje 21.168 oseb. Druga najjačja kolonija je češkoslovaška, ki obsega 16.684 oseb, in sicer pretežno Nemcev. Državljanov svobodnega mesta Gdansk je v Berlinu 5252. Italijanov pa ni več kakor 1680 oseb.

Descartes in jedača

Sloviti filozof Descartes je cenil dobro jedačo. Nekega dne je povabil nekega vojvodo kot gosta. Ko je vojvoda zagledal bogato obloženo mizo, je vzkliknil: »Kaj vidim, tudi filozofi cenijo užitek tega sveta!« — Descartes mu je odgovoril z nasmehom: »Zakaj ne? Ali res mislite, da je narava ustvarila te dobre stvari izključno za neumneže?«



Parada vojaških psov pred belgijskim kraljem Leopoldom III ob priliki velikih manevrov belgijske vojske. Armada z velikim pridom uporablja dresirane pse pri svojem delu na terenu.

Bernard Shaw v avtomobilu

Slavni angleški pisatelj Bernard Shaw se je nekoč v avtomobilu vozil skozi Alžerijo. Sofiral je sam in šofer je sedel poleg njega. Nenadoma mu je prišla zamisel za novo dramo. »Kaj mislite o tem«, je dejal šoferju ter mu jel razlagati načrt svoje drame. Njegov šofer je bil namreč literarno naobražen in tudi sicer koristen kritik. Toda šofer ni izustil ničesar, nego je iztrgal Shawu volan avtomobila iz rok ter mu je sedel na kolena. »Oprostite g. Shaw«, je dejal šofer, »to bo tako vrazje odersko delo, da Vas nisem mogel videti pri umiranju, predno niste dela napisali.« Shaw je bil namreč tako zamišljen, da ni videl prepada, v katerega bi bila sigurno treščila, da ni imel šofer poleg literarnih zmožnosti tudi vso prisotnost duha.

Pritlikavec v kovčegu

Belgijska policija je v Bruslju odkrila pred kratkim prav zanimiv trik nekega hotelskega tatarja, ki se je za svoje podvige posluževal pritlikavca. Pritlikavca je namreč položil v velik kovčeg, ki se je dal od znotraj odpreti. V kovčegu je imel tudi vodo in jestvine, tako da je zamogel več ur preživeti v njem. Ko je pritlikavec po noči opravil tatvino, se je zopet skril v kovčeg, ki so ga pozneje odnesli z ukradenimi stvarmi vred.



Slavni ameriški letalec F. U. Hawks se je pred nedavnim na svojem letalu smrtno ponesrečil. Hawks je bil znan letalec, ki si je v zračnih višavah priboril marsikateri rekord. Tako je n. pr. že leta 1931 preletel progo London-Berlin, ki znaša 1000 km v rekordnem času 3 ur.

»Ali verjameš ti v ptiča sreče?« vpraša dekle.

»Seveda«, odgovori Nipernaadi z resnobo. »Doma jih imal cel ducat. Žvižgajo in ščebetajo kakor papige v kletki. Pravilneje rečeno: samček in samska. da se v bodočnosti razmnožita in bo jih kakor roj kobilic. Predstavi si, Loki, kako jih kroži petsto, ne, tisoč čarobnih ptičev po zraku in vsak drži v kljumu kaj dobrega. Kako orjejo, žanjejo in kosijo, kako kopljejo zlato, sušijo močvirja, kako čuvajo govedo in hodijo na medvedji lov, gradijo hiše in pazijo na otroke. Povsod je polno njihovih ognjev, in zrak diši po smoli in dimu. Jaz ti dam enega.«

Toda Loki guba čelo.

»Ti ptiči se ne plodijo. Ptiči, ki pri-

našajo srečo, so ročni izdelek.«

»Res?« vzklikne Nipernaadi. »Kako sem

se mogel tako zmotiti! In jaz sem si že

misli, da bom našel, ko se vrnem do-

mov, namesto dvanajstih kar na stoti-

ne teh živalic.«

In se je smejal, Loki pa je ostala hlad-

na in ni več govorila.

Zvečer, ko je splavar, ki je za čudo

imel tako mnogo časa, stal pri ognjišču

in cvrl dva debela ostriza, se je zasmel

proti očetu in pokazala na Nipernaadija.

»Čarobni ptič!«

Kudisiin je zmajal z glavo, vendar se

ni upal vprašati splavarja o tem, kar mu

je prihajalo na misel, kadarkoli ga je

pogledal: »Ali se ne misli odpelati da-

lie?« — Loki se ga je vse preveč tiščala.

Toda Nipernaadi je ni nikoli gledal tako,

kakor gledajo možje na ženo. — Tudi

plačal je za prenočišče in hrano.

»Loki je še tako majhna!« je premiš-

ljeval Kudisiin ganjen in pazil še naprej

Sachsenwerk Olympia-Radio s kino skalo

Radio Maribor

Višek radio-tehnike
Maribor, Glavni trg 1 Tel. 26-48

**ELITNA
KONFEKCIJA**

MASTEK MARIBOR

Za dame in gospode
prinaša vedno najnovejše

Javna zahvala.

Vsem, ki ste me tolažili ob nenadni izgubi
dragega očeta

Ivana Tomažiča
posestnika lfd. na Vitanu

izrekam tem potom prav iskreno zahvalo,
ker mi je nemogoče se vsakemu posebej za-
hvaliti.

Obenem se v imenu naše obitelji zahvaljujem
za številne izraze sožalja lepe vence in šop-
ke ki ste jih poslali, vsem mnogobrojnim u-
deležencem pogreba, zlasti čast. g. duhov-
nikom, domačim in okoliškim društvom, god-
bi, pevcom, delegacijam raznih organizacij,
zadruge i. t. d., prijateljem in znančem, skrat-
ka vsem, ki ste dragega nam pokojnika spre-
mili na zadnji poti. Vsem prav prisrčna hvala!

Vitan, dne 23. avg. 1938.

Joško Tomažič
posestnik, Vitan.

2500 Din rabite,

da zaslužite 1000 Din
mesečno doma.

Dopis:

„Anos“ Maribor
Orožnova 6

Priložite znamko!

Mali oglasi

beseda 0-55 din,
dopisovanje po
1-50 din; inse-
ratni davek do
40 besed 1- din,
nad 40 besed
2- din. Za širi-
rana pisma se
plača 10- din.
Za odgovor
je priložiti 3-
din v znamkah

Šola je tu!

Za Vaše otroke - šolarje najtrpežnejše,
najboljše in pa tudi po obliki
najlepše čevlje iz lastne izdelovalnice

Anton Robinšak, Maribor, Glavni trg 11

Šiviljam

se priporoča

raznovrstno svilo p o c e n i p o
8, 10, 12 din meter

I. Trpin-u
Maribor, Vetrinjska ul. 15

Uživajte česen!

Česen je priznano zdravilo za razne
bolezni. Posebno pa služi dobro kot
zdravilo proti prevelikemu navalu krvi,
ki se pojavlja kot posledica poapnenja
žil. Iz česna priredimo najboljše zdravilo
tako, da vzamemo eden del očistene
in sesekljane česna ter štiri dele čis-
tega špirta (najbolje je, če vse tehta-
mo). Nato pustimo, da se česen tri ted-

ne namaka in odda tako špirtu vso svo-
jo moč. To zdravilo potem filtriramo ali
precedimo ter uživamo po 30 kapljic na
dan. Že po kratkem času se pokaže pri-
bolniku vsestransko izboljšanje njegove-
ga stanja. Lahko pa uživamo česen tudi
na enostavnejši način. Kdor je zelo ob-
čutljiv proti močnemu duhu česna, ta naj
drobno sesekljan česen zavije v oblat in
ga tako použije. Manj občutljivi ljudje
si ga namažejo na kruh s surovim ma-
slom ali ga kar tako prigrizujejo h kruhu.

S POTI PO ČEŠKOSLOVAŠKI

Praga ima številne muzeje, parke in
najkrasnejše palače, vsaka stvar, ki priča
o tvorni moči tega delavnega naroda, je
skrbno ohranjena, vendar mi je ostala naj-
bolj v spominu neka, na prvi pogled prav
neznatna malenkost. Na enem izmed sta-
rih, ozkih ulic, ki vodijo na Hradčane, je
še ohranjen star napis te ulice, kjer je
napisano najprej njeno češko ime, nam-
reč: Georgigassi, takoj zraven pa češko:
Sv. Jiřská ulice. Toda pod tem napisom
čitaš v češčini, da je ta napis ohranjen
»v spomin na minule čase«. Torej na ča-
se, ko so Pragi vladali še nemški Habs-
buržani; ta napis torej priča, da je zdaj
vse drugače. Ali ne bi mogli tudi mi tu in
tam postaviti prav takšnih napisov! Saj
imamo še mnogokje stare nemške napise,
ne odstranijo jih, ker so baje zgodovinski;
toda če so res, naj bi spodaj napisali to,
da ne bi tujec, ki pride na primer v ptuj-
sko stolno cerkev in vidi v njej skoro iz-
ključno nemške napise na banderah, kri-
ževem potu in drugod, menil, da res bi-
vajo tu sami Nemci, in da se domačin ne
more in ne more otresti nekdanje, stare,
že zgodovinske miselnosti. Ali tudi za
takšne napise ni dovolj denarja? Koliko
pa je drugih pri nas popolnoma nepotrebnih!
Zdaj ob dvajsetletnici Jugoslavije bi
lahko tudi to stvar kdo vzel resno v roke!

Lepega jutra naju je odpeljal znani če-
ški pisatelj Karel Nový v kraje, koder so
se bili pred stoletji siloviti husitski boji,
boji zoper germanizacijo in za svobodo
in demokracijo, ki je tudi zdaj Čehoslo-
vakom največja svetinja. Navsezgodaj
smo se odpeljali z avtom iz Prage in dr-
veli na jug med rumenimi njivami pše-
nice, ki je valovala v rahlem jutranjem
vetru. Hiteli smo skozi vasi in mimo ne-
šteti tovarni in se ustavili šele sredi ve-
likega parka pod gradom Konopištěm.
To je tisti grad, kjer sta usodnega leta
štirinajstega avstrijski cesar Franc Jožef

in nemški cesar Viljem sklenila svetovno
vojno. Pisatelj Nový, ki se je rodil in pre-
živel svoja mlada leta tu v bližini, nama-
razkuje grad, kjer se deloma dogaja
tudi njegov roman »Atentat«, v katerem
je prikazal tisti zgodovinski dogodek, ki
je sprožil svetovni smrtni ples. Vodi nas
po parku in lepo urejenem vrtu, kamor
svojčas ni smela stopiti neposvečena no-
ga, danes pa je vse odprto ljudem: naj si
ogledajo, da bodo videli, kje se je nekdanj
odločala njihova usoda. Tu sredi tega
lepega parka, za temi visokimi zidovi mo-
gočnega gradu so delali načrte, ne da bi
vprašali ljudstvo, ki živijo naokoli, ali
se strinja z njimi... Zdaj pa si je vzelo
to ljudstvo svojo usodo v svoje roke in
si jo kuje samo, a ne po gradovih, mar-
več po teh širnih poljih in velikih mestih,
ki leže med njimi! Nekoliko mračni na-
daljujemo pot. Pokrajina se je v toliko
spremenila, ker srečujemo več gozdov.
Konec večjega gozda zavozimo na kraj
in ustavimo. Ura je blizu poldneva, po je
treba poskrbeti tudi za želodec. Smo na
zgodovinskih tleh, kjer so goreli taborni
ognji, zato si tudi mi napravimo skromno
ognjišče, da si na njem pripravimo obed.
Gremo v gozd po suhljad, a ne najdemo
niti vejice. Ves gozd je kakor park.
Končno le staknemo neke zunaj ob poti
kup dračja. Ne pomagaj drugega, kakor
da si ga tam »izposodimo«. Nový zaneti
ogelj, njegova gospa soproga pa nam
speče svinjine in klobase.

Po obedu pisatelj Nový dolgo stmi v
pokrajino, ki leži pred nami. Potem vsta-
ne in jame s svojo prepričevalno besedo
govoriti o husitskih bojih, ki so divjali v
tem kraju. Govori nam o velikem češkem
reformatorju Janu Husu, ki je bojeval
borbo za pravico človeške vesti, nato o
Janu Žižki, največjem češkem strategu, ki
se je boril za pravice svojega naroda, za
pravično sožitje ljudi na zemlji in za to,

kar je še vedno največji ideal vsakega
Čehoslovaka — za demokracijo. Čutil
sem, kako črpa on in ves narod prav iz
teh bojev neomajno vero v demokracijo
in pogum za borbo do konca.

Duševo in telesno okrepčani smo na-
daljevali pot. Prej so nas ob cesti spre-
mljale jablane, odslej nas češnje, ki so pol-
ne vabljivih rdečih sadov. Tu in tam jih
ljudje obrabijo, tudi majhne stojnice imajo
pod njimi in jih prodajajo. Tudi mi usta-
vimo avto in si jih kupimo. Ko zmanjka
češenj, se zvrstijo ob cesti bele breze.
Sredi popoldneva prispemo v Tabor, naj-
slavnejše mesto iz husitskih bojev. V
mestni hiši je odprt poseben muzej, kjer
vidimo poleg starega husitskega orožja,
kipov Jana Žižke in modelov njegovih
obrambnih vozov tudi vrsto slik in spo-
minov iz bojev pred dvajsetimi leti, spo-
minov na nove husitske bojovnike, na le-
gionarje. Tako je tu združena zgodovina
s sedanjostjo. To vez opaziš tudi drugod,
saj je njihova sedanjost zgrajena na bor-
bah preteklosti.

Nekoliko pod Taborom, v Sezimovem
Ústiju, torej na teh zgodovinskih tleh, ima
sedanji predsednik češkoslovaške repu-
blike Dr. E. Beneš svojo vilo, kamor hodi
uživat redke dni oddiha, ki so mu na
razpolago, in črpat iz teh tal novih pobud
za svojo veliko in težko borbo, ki jo bo-
juje prav v tem času. Sreča nam je po-
seben mila, da ga lahko pri vrodu v nje-
gov dom pozdravimo.

Naslednji dan se odpeljemo z vlakom
na sever in sicer gremo obiskat velikega
češkega pesnika Jozefa Horu, ki je bil
požimi s Karlo Novým pri nas. Tudi tu
zgoraj je zemlja prav tako skrbno obde-
lana kakor na jugu, samo tu uspeva med
pšenico, krompirjem, deteljo in makom
tudi sladkorna pesa in hmelj, v ozadju pa
se dvigujejo griči, ki so zasajeni z vinsko
trto. Najprej se ustavimo v manjšem
mestu Roudnice, kjer je Hora doma. V
mestu je zanimiv predvsem velik grad
plemenitih Lobkovicov. Tu si ogledamo
ogromno knjižnico, ki je ena največjih za-
sebnih knjižnic v Evropi in ima knjige, iz-
med katerih so poedine vredne več sto-
tisočev. Kar pa je posebno poučno, je

dejstvo, da je vse ljudstvu na ogled, če-
prav lastnik mnogokrat biva na gradu in
dela v knjižnici. Odprto je ljudem, da si
ogledajo lepo knjižnico in vedo, kaj ima-
jo! Popoldne se odpeljemo še dalje na
sever med takozvane »sudetske« Nemce.
Mimo znanega Terezina — tu stoji
ogromne vojašnice že iz časov Marije Te-
rezije, kjer je preživel v zaporih svoja
zadnja leta Gavrilo Princip in je tu tudi
umrl — prispemo v Litomeřice, mesto, ki
ima kakih dvajset tisoč ljudi, med kate-
rimi je 30 procentov Čehov, ostali so pa
Nemci in židje, ki jih je tudi precej. Ta-
mošnjega knjigarnarja povprašamo, ali
so Nemci tod res tako prikrajšani na svo-
jih pravicah. Nasmehne se nam in nam
pokaže napise na ulicah, ki so češki in
nemški, in na trgovinah, kjer so skoraj
izključno le nemški, le tu in tam so češki
in nemški. Vidimo tudi, da je vse mesto
prepleteno z velikimi lepaki, ki nosijo
sliko Konrada Henleina in pozivajo vse
moške, naj volijo samo njega. Tudi vse
šole imajo Nemci, svojega župana in na
županstvu vse uradnike razen enega. In
vendar niso še zadovoljni, čeprav je bilo
to mesto pred stoletji še skoraj popolno-
ma češko in je njegova okolica češka še
danes. Knjigarnar nam podrobno govori
o borbah, ki jih morajo tu boriti Čehi za
svoj obstanek in o tistih velikih dneh proti
koncu maja; iz vseh besed je jasno spo-
znati eno in isto: mi smo demokrati, vsem
in vsakomur dajemo demokracijo, a ne
damo si vzeti svoje lastne! Do skrajnosti
bomo popustili, potem pa se bomo posta-
vili v bran!

Na potu nazaj v Prago vežem oba
dneva: včeraj sem videl kraje, kjer se je
nekoč bila borba za svobodo, danes sem
videl prizorišča sedanjih borb, kjer po-
tomci nekdanjih Žižkinovih bojovnikov
bojujejo še težje boje. Ti in oni ne po-
znajo strahu! To doživetje je bilo naj-
silnejše, kar sem jih doživel na vsej poti!

Kar sem pozneje videl v Zlinu, Brnu in
Bratislavi, me je v tem še potrdilo: na
Čehoslovaškem biva narod, ki se zaveda
svojega poslanstva v svetu, ki res dela
za mir in blagostanje. Nam ne preostane
drugega, kakor da se hodimo k njemu
učiti in zopet učiti! (Konec).

Oglasi v „EDINOSTI“ posredujejo med mestom in deželo!

Izdaja konzorij »Edinost« v Mariboru. Odgovorni urednik Franc Gerželj, novinar. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predstav. ravnatelj Stanko Detela, vsi v Mariboru.